ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЬВЕЦЕ. ЦАНА — PRICE $ 1.0

Беларус

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
Post address: Bielarus, P. O. Box 178, Jamaica, N. Y. 11431 Tel.: (212) 380-2036

Год. XXIX, № 276 New York, April — Красавік — 1980 Vol. XXIX, № 276

БЕЛАРУСКАЯ ДЭЛЕГАЦЫЯ Ў ГАРАДЗКОЙ УПРАВЕ НЬЮ ЁРКУ

Склад Беларускай Дэлегацыі зьлева направа: Уладзімер Русак, Мікола Кунцэвіч, Янка Запруднік, Раіса Станкевіч, Антон Шукелайць і прадстаўнік Бурмістра Гэрбэрт Рыкман у мамэнт чытаньня Праклямацыі

Бурмістр Нью Ёрку Эдвард Кач адмысловай Праклямацыяй абвесьціў дзень 25-га сакавіка 1980 году ў Нью Ёрку Днём Незалежнасьці Беларусі. У гэты-ж дзень наведала Гарадзкую Ўправу ў Нью Ёрку Беларуская Дэлегацыя ў складзе: старшыні Галоўнай Управы БАЗА Антона Шукелайця, сакратара Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва Янкі Запрудніка, старшыні Акруговага Аддзелу БАЗА ў Нью Ёрку Міколы Кунцэвіча, прадстаўнічкі Галоўнай Управы Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі Раісы Станкевіч.

У гэты-ж дзень Дэлегацыя беларускіх арганізацыяў штату Нью Джэрзі была прынятая Губэрнатарам гэтага штату Брэнданам Бэрнам, які перадаў ёй Праклямацыю пра абвешчаньне Беларускага Дня ў сваім штаце.

ДЗЕНЬ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ Ў ТАРОНЬЦЕ

Сёлета, як ужо ўвайшло ў традыцыю на працягу апошніх шматлікіх гадоў, Бурмістр гораду Таронта абвесьціў Беларускі Тыдзень ад 23 да 30 сакавіка, і ў гэтым часе побач таронцкае ратушы лунаў беларускі бел-чырвона-белы сьцяг.

Само-ж урачыстае сьвяткаваньне 62-ых угодкаў абвешчаньня дзяржаўнай незалежнасьці БНР было назначанае на нядзелю 30 сакавіка ў Беларускім Рэлігійна-Грамадзкім Цэнтры. Трэба сьцьвердзіць, што перад гэтым, пару месяцаў назад, старшыня Згуртаваньня Беларусаў Канады В. Касьцюкевіч зьвярнуўся да Беларускага Нацыянальнага Аб'еднаньня й іншых арганізацыяў, якія належаць да Каардынацыйнага Камітэту Беларусаў Канады, каб угодкі незалежнасьці сьвяткаваць супольна. БНА й парахвія Сьв. Афрасіньні Полацкай з Довэркорт адмовіліся прыняць удзел у супольным сьвяткаваньні.

Сьвятую Літургію ў Царкве БАПЦ Сьв. Кірылы Тураўскага ў нядзелю 30 сакавіка адправіў Высокапачэсны Архіяпіскап Мікалай. На гэты дзень прыехалі госьці-суседзі з Дэтройту дый нашыя суродзічы з Братфарду, Стратфарду, Лёндану, Кінгстану й іншых мясцовасьцяў бліжэй Таронта. У сваёй казані Ўладыка Мікалай гаварыў пра наш, Богам выбраны, народ, які зь „Ягонай помачай дасягне сваю мэту: вольную й незалежную беларускую дзяржаву".

У прыгожа ўдэкараванай залі нашыя руплівыя гаспадыні сп-ні Марыя Ганько, Ванда Сільвановіч і Вера Радзік падрыхтавалі сталы із стравамі. Пачынаючы ад абеду, які багаславіў Уладыка Мікалай, пачалася сьвецкая ўрачыстасьць Дня Незалежнасьці.

Самую акадэмію вёў д-р Барыс Рагуля, які, прывітаўшы гасьцей, папрасіў на сцэну сп-ню д-р Раісу Жук-Грышкевіч, якая прачытала прывітальны ліст старшыні Рады БНР д-ра В. Жук-Грышкевіча. Зь незалежных ад яго прычынаў старшыня Рады БНР ня мог прыехаць на сьвяткаваньне.

Далей былі прачытаныя прывітаньні ад Каардынацыйнага Камітэту Беларусаў у Чыкага ,ад старшыні Галоўнай Управы БАЗА А. Шукелайця, ад Беларусаў у Лёс Анджэлесе. Таксама быў прачытаны ліст канадыйскага сэнатара украінскага паходжаньня Юзака, які ён, на просьбу Беларусаў, напісаў савецкаму амбасадару ў Канадзе, каб Маскалі звольнілі з канцлягеру беларускага іншадумца Міхала Кукабаку.

Даклад на тэму дня зрабіў сп. В. Пляскач з Дэтройту. Ён выказаў вялікі жаль з тае прычыны, што таронцкія Беларусы не змаглі зарганізаваць супольная сьвяткаваньня. „Адзіны шлях да мэты мае быць супольны", — казаў дакладчык. Даклад трываў не за доўга й быў цікавы высновамі, якія дакладчык зрабіў, параўноўваючы акты Рады БНР з амэрыканскай канстытуцыяй і іншымі канстытуцыямі ў Вольным Сьвеце.

Рэфэрэнт Вайсковых Справаў Рады БНР ген. Язэп Сажыч, прамаўляючы літаральна пару хвілінаў, сказаў: „Калі мы ня будзем падрыхтаванымі й ня будзем умець страляць ды ня будзем збройна змагацца, нікто ня дасьць нам незалежнасьці. Жыве Беларусь у Змаганьні!"

Ксёндз д-р Ежы Урбанські ад Польскага Народнага Каталіцкага Касьцёлу вітаў прысутных зь вялікім беларускім сьвятам і заклікаў да „польска-беларускай прыязьні, каб, змагаючыся за вольную Беларусь і вольную Польшчу, мы ішлі супольна. Тады з Божай дапамогай хутчэй дасягнем нашую мэту".

Ад расейскай арганізацыі „Расея без Калёніяў" і ад Рэдакцыі часапісу „Современник" прысутнічалі сп-ня Галіна Гідоні й сп. Аляксандар Гідоні, рэдактар часапісу. Вітаючы нашых суродзічаў, ён гаварыў і пра расейскі патрыятызм, які, на ягоную думку, ня мае нічога супольнага з дэструкцыйным імпэрыяльным расейскім шавінізмам, зь якім змагаецца „Современник" і арганізацыя „Расея без Калёніяў".

Сп. Аляксандар Гідоні пажадаў, каб беларускі бел-чырвона-белы сьцяг як найхутчэй лунаў у вольным Менску, а дзеля гэтага абвяшчаў падтрыманьне Беларусам у іхным змаганьні з адзінанедзялімцамі за вызваленьне свае бацькаўшчыны, таксама як і жадаў, каб Беларусы, як мага, памагалі расейскім дэмакратам у змаганьні дзеля ўстанаўленьня свабоднае й дэмакратычнае (без калёніяў) Расеі.

Сьвяткаваньне закончылася прапяяньнем беларускага нацыянальнага гімну. Агульна кажучы, сёлета прысутнічала на сьвяткаваньні больш людзей, чымся спадзяваліся, а за добрую арганізацыю ягоную належыцца падзяка перадусім сп. Міколу Ганьку, Барысу Кірку, сп-ні Марыі Ганько (якой за арганізацыю кухні дзякаваў і гаспадар сьвяткаваньня), Ваньдзе Сільвановіч, Марыі Радзік дый, ведама-ж, старшыні Галоўнай Управы ЗБК В. Касьцюкевічу.

К. Акула

УГОДКІ 25 САКАВІКА Ў НЬЮ ЁРКУ

Урачыстае сьвяткаваньне 62-іх угодкаў абвешчаньня дзяржаўнай незалежнасьці Беларусі Актам 25 Сакавіка адбылося ў Нью Ёрку ў нядзелю 23 сакавіка сёлета.

Нараніцы гэтага дня ў Катэдральным Саборы БАПЦ пры 401 Атлянтык эвэню ў Брукліне мітрафорны пратаярэй Васіль Кендыш, мітрафорны пратаярэй Карп Стар, а. Аляксандар Яноўскі й а. Янка Бруцкі адслужылі ўрачыстую Літургію й Малебен. Царкоўны хор пад кіраўніцтвам сп. Барыса Данілюка ўступныя малітвы Малебену прыгожа прапяяў пабеларуску, а таксама ў канцы было прапяяна „Дай, Божа, шмат год Беларускаму народу" пабеларуску, замік пацаркоўнаславянску, як практыкавалася раней. Гэта паказвае пра штораз большае ўжываньне роднае мовы ў царкоўных службах, што было, дзякуючы сп. Данілюку, найлепшым ушанаваньнем беларускіх нацыянальных угодкаў.

Адразу пасьля царкоўнага адбылося ў царкоўнай залі цывільнае сьвяткаваньне нацыянальных угодкаў, якое адчыніў старшыня Галоўнай Управы БАЗА Антон Шукелайць ад ейнага імя й ад імя аддзелаў БАЗА ў Нью Ёрку й Нью Джэрзі ды ад Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі. Пасьля малітвы мітрафорнага пратаярэя Васіля Кендыша за амэрыканскі й беларускі народы ў дзень угодкаў Акту 25 Сакавіка й амэрыканскага нацыянальнага гімну, які адыйграў на піяніне Антон Бартуль, сп-ня Вера Запруднік прачытала Праклямацыю Губэрнатара штату Нью Ёрку сп. Кэры й прывітальную тэлеграму Губэрнатара Каліфорніі Рональда Рэгэна ды Праклямацыю Губэрнатара штату Канэктыкат спні Грассо. Сп-ня Зора Кіпель, якая вяла гэтую частку акадэміі, прачытала Праклямацыю Губэрнатара штату Нью Джэрзі Брэндана Бэрна, Праклямацыю Бурмістра Нью Ёрку Эдварда Кача й Праклямацыю Бурмістра Нью Браньсьвіку Джона Лінда.

З рэфэратам пра абвешчаньне дзяржаўнай незалежнасьці Беларусі выступіў інж. Юрка Станкевіч. Як ён зазначыў напачатку, цяжка было сказаць што-небудзь новае пра падзею абвешчаньня дзяржаўнай незалежнасьці Беларусі, бо ўсё гэта агульна ведама. Затое ўзапраўды цікавымі былі заўвагі дакладчыка пра нацыянальнае значаньне гэтае падзеі сяньня. Не дарма некаторыя заўвагі дакладчыка былі перарываныя бурнымі воплескамі. Таму некаторыя з гэтых заўвагаў мы гэтта паўторым.

„На Бацькаўшчыне — у падсавецкай Беларусі й беларускай тэрыторыі Беласточчыны, — казаў ён, — нашыя суродзічы ахвяроўваюць свой час і свае здольнасьці для нацыянальнай дзейнасьці пераважна ў культурна-асьветнай галіне. Вазьмем, дзеля прыкладу, беларускі ансамбль „Песьняры", які папуляруе беларускую народную песьню ў цэлым Савецкім Саюзе, не зважаючы на розныя перашкоды з боку савецкіх уладаў".

Дакладчык працягваў далей: „Наш ведамы сьпявак Міхась Забэйда-Суміцкі, цяпер ужо старэнькі, які жыве ў Празе ў Чэхаславаччыне, якога нешта дзесяць год таму я наведаў асабіста. Я пачуў ад яго, як ён сустракалі ў БССР падчас канцэртнага турнэ, якое наладзіла яму група маладых беларускіх пісьменьнікаў. Пра выступленьні Забэйды-Суміцкага прэса БССР інфармавала вельмі скупа. Не зважаючы на гэта, ягоныя канцэрты прыцягвалі штораз больш слухачоў. З асаблівай прыемнасьцю прыгадваў Забэйда-Суміцкі пра свой апошні канцэрт у Віцебску, асабліва пра тое, як а 3-яй гадзіне ўночы яго сустракаў натоўп прыхільнікаў на віцебскай чыгуначнай станцыі, калі ён ад'яжджаў. Праўда, пасьля гэткага посьпеху яго больш у БССР не запрасілі".

Свой даклад сп. Ю. Станкевіч закончыў словамі: „Мы павінны ўзмацняць сваю грамаду ідэйна й колькасна, перадаваць свае ідэалы маладзьім ды змагацца з усякімі праявамі апартунізму, бо гэта нас аслабляе й ствярае абставіны, у якіх мы ня здолеем апраўдаць надзеяў, якія на нас ускладае беларускі народ на Бацькаўшчыне".

Пасьля дакладу сп. А. Шукелайць паведаміў пра атрыманьне наступных прывітальных лістоў ад беларускіх арганізацыяў у Вольным Сьвеце: старшыні Рады БНР д-ра В. Жук-Грышкевіча, старшыні Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі Янкі Міхалюка, сакратара Згуртаваньня Беларусаў Канады д-ра Раісы Жук-Грышкевічыхі, старшыні Беларускага Цэнтральнага Камітэту ў Вікторыі (Аўстраліі) Эўляліі Яцкевічыхі, галоўнага кіраўніка Беларускага Вызвольнага Фронту Дзімітра Касмовіча зь Нямеччыны, старшыні Беларускага Каардынацыйнага Камітэту ў Чыкага Васіля Пунтуса, ад імя Беларусаў Каліфорніі сп. Часлава Найдзюка.

Пасьля гэтага прывітаў прысутных старшыня Рэдакцыйнай Калегіі газэты „Беларус" д-р Станіслаў Станкевіч і заклікаў злажыць грашовыя ахвяры на Выдавецкі Фонд „Беларуса". Было заахвяравана — $524.00. Дзеля таго што ўрачыстасьць ладзілася Беларуска-Амэрыканскім Задзіночаньнем і Арганізацыяй Беларуска-Амэрыканскай Моладзі, грошы гэтыя, із згоды прысутных, былі падзеленыя папалам паміж газэтай „Беларус" і часапісам „Беларуская Моладзь".

Праф. Антон Адамовіч прачытаў перакладзеныя ім на беларускую мову ўрыўкі зь „Ліста Расейскаму Сябру", які быў надрукаваны пангельску й парасейску Згуртаваньнем Беларусаў у Вялікай Брытаніі. Тады д-р Янка Запруднік прачытаў тэкст абаронные прамовы беларускага іншадумца Міхала Кукабакі на ягоным судзе, што зьмяшчаем на іншым месцы газэты.

Наапошку старшыня Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі інж. Юрка Азарка прачытаў пангельску праект рэзалюцыі, які быў прыняты аднагалосна й які зьмяшчаем на іншым месцы ў перакладзе на беларускую мову.

Урачыстасьць закончылася агульным прапяяньнем беларускага нацыянальнага гімну. Варта адцеміць, што ньюёркаўская газэта „Дэйлі Ньюс" у сваім бруклінскім выданьні за 27 сакавіка прысьвяціла цэлую газэтную бачыну беларускім нацыянальным угодкам разам з фатаздымкамі із сьвяткаваньня.

Ст. Станкевіч

БЕЛАРУСКІ ДЗЕНЬ У ЛЁС АНДЖЭЛЕСЕ

Дня 25 сакавіка сёлета, як і мінулымі гадамі, Бурмістр гораду Лёс Анджэлесу Том Брэдлі падпісаў Праклямацыю аб „Беларускім Дні" ў Лёс Анджэлесе з нагоды 62-ых угодкаў абвешчаньня дзяржаўнай незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі. У прыгожай Праклямацыі ёсьць заклік да падтрыманьня Беларусаў у іхных імкненьнях вярнуць страчаную незалежнасьць.

У нядзелю 23 сакавіка сёлета ў Галівудзе ў залі Украінскай Каталіцкай Царквы адбылася ўрачыстая праграма, прысьвечаная угодкам 25 Сакавіка. Праграму вёў сп. Часлаў Найдзюк, які прывітаў прысутных ад імя Сьвяткавальнага Камітэту. Былі адыграныя амэрыканскі гімн і малітва „Магутны Божа". Праклямацыю Бурмістра Лёс Анджэлесу прачытаў на сьвяткаваньні Віктар Найдзюк. Прывітальныя пабеларуску былі прачытаныя сп. Ч. Найдзюкам ад Галоўнай Управы Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня, Беларускага Кангрэсавага Камітэту Амэрыкі, Беларускага Каардынацыйнага Камітэту ў Чыкага, Камітэту Сувязі Беларускіх Вэтэранаў і ад часапісу „Зважай" з Канады, падпісанае К. Акулам, Прадстаўніка БККА на штат Калярада сп. Хведара Шыбута. Рэфэрат пaангельску на тэму дня прачытаў сп. Аўген Кажан, які падчыркнуў важнасьць удзелу беларускай моладзі ў перайманьні беларускай нацыянальнай спадчыны ад старэйшага пакаленьня.

Тэкст Акту 25 Сакавіка 1918 году ў перакладзе на ангельскую мову прачытала Карнэлія Найдзюк. Рэфэрат сьв. пам. Аляксея Вініцкага „Аб Беларускім вызвольным руху", які быў прачытаны ім у 1972 годзе, на ўспамін аб ім прачытаў сп. Ч. Найдзюк.

Сп. Аўген Кажан зрабіў заклік да ахвяраў на Фонд БНР, а сп. Ч. Найдзюк заахвочваў удзельнікаў сьвяткаваньня падаваць беларускую нацыянальнасьць у выпаўненьні фармуляраў перапісу жыхарства ды ўдзелу ў сьвяткаваньні 200-годзьдзя гораду Лёс Анджэлесу. Урачыстая праграма была закончаная гімнам „Мы выйдзем шчыльнымі радамі". Прыемна зазначыць, што былі госьці й ад іншых нацыянальнасьцяў, а некаторыя зь Беларусаў прыехалі навет здалёку.

Н.

BIELARUS

Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION. Inc.
Subscription $ 10. 00 yearly.

„БЕЛАРУС" — **Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце.**
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдае: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне.
Выпіска зь перасылкаю — 10.00 дал. на год.
Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, могуць зьмяшчаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.

Р Э З А Л Ю Ц Ы Я

ПРЫНЯТАЯ БЕЛАРУСКА-АМЭРЫКАНСКАЙ ГРАМАДОЙ 23 САКАВІКА 1980 ГОДУ НА ЎРАЧЫСТЫМ СХОДЗЕ З НАГОДЫ 62-Х УГОДКАЎ АБВЕШЧАНЬНЯ БЕЛАРУСКАЕ НАРОДНАЕ РЭСПУБЛІКІ Ў МЕНСКУ 25 САКАВІКА 1918 ГОДУ.

Беларуска-амэрыканская грамада ў Нью Ёрку перакананая, што ў інтарэсах нацыянальнае бясьпекі Задзіночаных Штатаў і міру ў сьвеце ляжыць, каб паняволеныя народы ў Савецкім Саюзе былі паінфармаваныя пра характар савецкага экспаньсіянізму ды пра жыцьцёвасьць іхнае культурнае спадчыны ў Задзіночаных Штатах. Гэта — важнае заданьне радыяперадачаў „Голасу Амэрыкі". На працягу гадоў аднак Беларусы ў Савецкім Саюзе ня чуюць аніякіх перадачаў „Голасу Амэрыкі" ў сваёй мове.

Беларуская мова, мова аднае з найбольшых нацыянальных групаў у СССР і аднае з найстарэйшых групаў у ЗША, дыскрымінуецца „Голасам Амэрыкі", паколькі ён ня мае перадачаў у беларускай мове.

Мы, удзельнікі гэтага ўрачыстага сходу, хочам яшчэ раз выказаць сваё даўнае незадавальненьне гэтай дыскрымінацыяй. Мы йзноў просім адміністрацыю „Голасу Амэрыкі" ды ўсе адпаведныя ўрадавыя ўстановы прызнаць несправядлівасьць і памылковасьць палітыкі „Голасу Амэрыкі" ў гэтым пытаньні ды ўлучыць беларускую мову ў праграмы радыястанцыі. Улучэньне беларускае мовы ў перадачы „Голасу Амэрыкі" падтрымае справу бліжэйшых дачыненьняў зь беларускім народам ды зь беларуска-амэрыканскай грамадой.

АБАРОННАЯ ПРАМОВА МІХАЛА КУКАБАКІ

АД РЭДАКЦЫІ: Суд над беларускім іншадумцам Міхалам Кукабакам у Бабруйску адбыўся 20-21 чырвеня 1979 году. На судзе гэным Кукабаку адмовілі ў хадайніцтве, каб ягоным абаронцам была адвакат А. Куніна з Масквы або ягоны сябра Віктар Някіпелаў, які прыбыў у Бабруйск на суд. Міхал Кукабака заявіў тады, што ён будзе сам сваім абаронцам.

Ніжэй зьмешчаны ўрывак зь ягонае абароннае прамовы быў прачытаны на сьвяткаваньні ўгодкаў 25 Сакавіка ў Нью Ёрку 23 сакавіка 1980 году.

***

Грамадзянін пракурор выказаў тут цікавае цьверджаньне: „Думай, але ня дзей". Вось у залі сядзіць грамадзянін Новікаў, ён — сталяр. Як ён можа выявіць сябе, давесьці сваю кваліфікацыю? Відавочна, што ён павінен што-небудзь зрабіць: стол ці крэсла. Як-жа можна паказаць, што я думаю, выказаць сваю думку? Відавочна, што дакладна гэтак-жа — дзеяньнем.

Я цьверджу, што сьветчаньні супраць мяне схвабрыкаваныя. Вось Барысаў Алег Іванавіч. Так, ёсьць у яго слабасьць — ён лячыўся ад алькагалізму. На гэтую слабасьць і націснула КДБ. Кажуць, што ён дабраахвотна выдаў захоўваныя ў яго матарыялы. Чаму-ж ён, калі чытаў ‚Архіпэляг ГУЛаг' — (ён казаў тут) — гэтую кнігу не аддаў у КДБ, а панёс бандэроль, нат нераспакованы, ня ведаючы, што ў ім ляжыць. Мой аналіз: працаўнікі КДБ узялі дый націснулі на яго: нэ дасі сьветчаньняў — зноў запраторым цябе ў лячыльна-працоўны прафілякторы. І ён даў. Зразумела, я не асуджаю Барысава сурова, відаць у кажнага ёсьць свая мяжа вытрываласьці.

Вось Новікаў Сяргей. Гэта вельмі добры чалавек, я мог-бы ўважаць яго за брата. Ён, калі я выйшаў у лістападзе 1977 году з псыхбольніцы ды апынуўся бязь месца ў інтэрнаце, бяз рэчаў, даў мне сваё паліто!.. Я думаю, як-жа магла здарыцца гэтак званая дабраахвотная выдача? Ды гэтак-жа, як і ў Барысава — ня было яе. Я памятаю, як прыйшоў да яго, а ён сядзіць, трымае галаву ў руках: Ой, Міхась, усё прапала, усё! — Ды што прапала? Узялі, ці што? — Так. І я ня мог нічога зрабіць . . . — Ну, вось, кажу, вось табе аркуш паперы, сядай — апішы, як усё было. — Ой, Міхась, — кажа, — я не магу. Гэта-ж значыць, мне трэба йсьці ў турму.

Так, я не ўважаю сябе за вінаватага. І катэгарычна пярэчу супраць выстаўленых мне абвінавачаньняў. Мае перакананьні, мае артыкулы — вынік жыцьцёвага дазнаньня й глыбокіх роздумаў над тым, што адбываецца ў краіне. Яшчэ ў 1970 годзе я быў паддадзены рэпрэсіям за свае перакананьні ды правёў у зьняволеньні сем гадоў. За адмову ад супрацоўніцтва з КДБ я быў прызнаны за ненармальнага ды пасаджаны ў спэцпсыхбольніцу. Так, гэта было ў Уладзіміры, старэйшы сьледчы Ўладзімірскага КДБ маёр Яўсееў запрапанаваў мне даць сьветчаньні аб крымінальных сустрэчах із штатссакратаром пасольства Нямецкае Фэдэральнае Рэспублікі Мюлерам. За гэта ён абяцаў мне свабоду. Але гэта значыла схлусіць. Я падумаў: навошта? Дастану свае тры гады, як-небудзь перакідаюся, але не загублю душы, не заплямлю сумленьня. Я адмовіўся. Тады маёр Яўсееў і ськіраваў мяне на экспэртызу ў інстытут Сербскага. Дзяржава выявілася хітрэйшай! Мяне прызналі за ненармальнага, суд быў зачынены . . .

Разуменьне сваіх учынкаў — гэта й ёсьць перакананасьць. Мае перакананьні выпакутаваныя й цьвярдыя. І вы самі разумееце, што чалавек, які ўсё сваё жыцьцё праводзіць у турмах за перакананьні, ня можа быць злачынцам.

Хачу зьвярнуць вашую ўвагу на тое, што суд нада мною супярэчыць Усеагульнай Дэклярацыі Правоў Чалавека.

Хачу зьвярнуць вашую ўвагу на тое, што йшчэ 16 красавіка 1977 году я прыняў цяжкую пастанову — выехаць із СССР. Я даўно прыйшоў да перакананьня, што камунізм савецкага ўзору становіць сыстэму прымусу й агульнага разбурэньня. Усе камуністычныя правадыры, пачынаючы ад Уладзімера Ульлянава, праводзяць палітыку ўмешваньня ў справы іншых краінаў з мэтай накінуць ім дыктатуру, падобную да свае.

Маскоўскія кіраўнікі могуць ня супыняцца й перад разгортаньнем новае вайны. Пра сталае рыхтаваньне да вайны кажа мілітарызацыя краіны, узгадоўваньне жыхарства ў ваенна-патрыятычным духу, усеагульны вайсковы абавязак, розныя дзіцячыя гульні ды да гэтага падобнае. Пры гэтым улада імкнецца зьнішчыць найменшую апазыцыю да ейных плянаў унутры краіны.

Што да падпісанае гэтымі днямі ўмовы СОЛТ із Задзіночанымі Штатамі Амэрыкі, дык уважаю, што савецкі ўрад ніколі ня будзе трымацца гэтае ўмовы. Кантроль над абмежаваньнем зброі магчымы толькі шляхам спраўджваньня другім бокам на месцах. Гэта значыцца, нашыя спэцыялістыя паедуць у Амэрыку, а амэрыканскія — да нас: калі ласка, глядзеце.

Якая-ж можа быць умова, калі камень за ўлоньнем трымаць? Вось, скажам, некага вінавацяць, што ў яго крадзеныя рэчы ў валізцы; што гэты чалавек зробіць, калі ў яго нічога няма? Ён адчыніць валізку ды скажа: глядзеце! А наш урад якраз гэтага й ня хоча, ніяк ня хоча паказаць сваю валізку.

Я за распружаньне, за абмежаньне зброі — усіх відаў зброі з абодвых бакоў. Мае бацькі загінулі ў мінулай вайне, мне, як нікому, патрэбнае распружаньне.

У выніку парваньня з камуністычнай ідэялёгіяй я прыйшоў да пастановы пакінуць СССР. Я ўважаю, што нат пражываньне ў гэтым краі — амаральнае. Бо, што я ні рабіў-бы, я — суўдзельнік ягонае палітыкі, ягонае мілітарызацыі, бо кажны рубель, які я зараблю сваёй працай, ідзе на гэтую мілітарызацыю, якую я адкідаю.

Міхал Кукабака

Х А Б А Р Н І Ц Т В А

АБО ЯК ЗА БУЛЬБУ НАЧАЛЬНІКАМ КУПЛЯЛІСЯ КУКУРУЗАСЕЯЛКІ

Хабарніцтва трывала ўвайшло ў штадзённае жыцьцё савецкага грамадзтва. Савецкія людзі даўно ўжо зразумелі, што даючы адпаведны хабар, куды лягчэй разьвязаць свае асабістыя праблемы, як пры дапамозе бюракратычных дзяржаўных інстытуцыяў. Побач з гэтым хабарніцтва шырака ўжываецца і ў дзейнасьці савецкіх сацыялістычных прадпрыёмстваў.

Разглядзім цяпер гэтае пытаньне падрабязьней. Кіраўнік якога-хаця савецкага вытворчага прадпрыёмства павінен дзеіць, як вызначае закон, паводля інструкцыяў вышэйстаячых гаспадарскіх органаў. Гэтых інструкцыяў вельмі шмат і яны складаюць гэтак званае гаспадарскае заканадаўства.

У 1974 годзе праўнікі аднаго зь вялікіх прадпрыёмстваў Беларусі зрабілі спробу падлічыць колькасьць дзейных гаспадарскіх інструкцыяў, але перайшоўшы лік дзесяць тысячаў, гэтую спробу спынілі.

У васноўным гэтыя інструкцыі прадугледжваюць, чаго ня мае права рабіць кіраўнік вытворчага прадпрыёмства, ды ськіраваныя на ўсялякія абмежаваньні самастойнасьці кіраўнікоў у разьвязваньні гаспадарскіх пытаньняў. Былы кіраўнік Менскага Трактарнага заводу, які пасьля стаў Міністрам СССР, казаў, што каб ён дзеіў у вадпаведнасьці зь дзейнымі інструкцыямі, дык завод ня меў-бы магчымасьці выпушчаць трактараў ды быў-бы безадкладна зачынены. Аб гэтым-жа казалі й кажуць цяпер шмат якія кіраўнікі прамысловых прадпрыёмстваў. З аднаго боку, партыйнае й дзяржаўнае кіраўніцтва катэгарычна патрабуе ад кіраўнікоў прамысловых прадпрыёмстваў бязумоўнага выкананьня дадзеных вытворчых плянаў, а з другога боку, сыстэма цэнтралізаванага плянаваньня й разьмеркаваньня матарыялаў і абсталяваньня стварыла ўмовы, пры якіх выконваць вытворчыя пляны надзвычайна цяжка. Добра ведаючы, што за нявыкананьне пляну вытворчасьці ён можа страціць сваю пасаду, кіраўнік прадпрыёмства ідзе на ўсялякія парушэньні інструкцыяў, фінансавых законаў, аж да злачынных дзеяньняў з мэтаю забясьпечаньня выкананьня гэтых плянаў.

Ува ўсіх бяз вынятку прамысловых прадпрыёмствах ёсьць гэтак званыя „штурхачы", якія рознымі нелегальнымі шляхамі дапамагаюць прадпрыёмству здабыць патрэбныя матарыялы, сыравіну, дэталі, абсталяваньне ды падобнае. У сваёй дзейнасьці на карысьць вытворчасьці штурхачы шырока ўжываюць хабарніцтва, як найбольш эфэктыўны мэтад узьдзеяньня на савецкіх урадаўцаў.

Вазьмем дзеля прыкладу, адно з найбольшых прадпрыёмстваў СССР, Менскі Трактарны завод, які выпушчае колавы трактар „Беларусь". Каб выпушчаць гэткія трактары, завод, апрача матарыялаў, павінен дастаць гатовыя дэталі для трактару ад больш як 800 прадпрыёмстваў, разьмешчаных па ўсёй тэрыторыі Савецкага Саюзу. З усімі гэтымі прадпрыёмствамі трактарны завод мае адпаведныя ўмовы на пастачаньне дэталяў. Паколькі аднак усе гэтыя прадпрыёмствы, сваім парадкам адчуваюць ладныя цяжкасьці ў выкананьні плянаў, дэталі трактарнаму заводу пастачаюцца вельмі блага й несваячасна. Калі-ж няма хоць-якое дэталі — хай гэта будзе звычайная гумовая пракладка або фільтар — завод ня можа выпушчаць трактараў. Вырабіць у сябе гэтую дэталь волат трактарабудаваньня ня мае права — яму гэта ня ўведзена ў плян. Можна ўявіць сабе стан кіраўніка заводу, калі да канца месяцу або кварталу застаецца ўсяго колькі дзён, а для выпуску трактароў не стае колькіх простых дэталяў.

У гэткіх выпадках, а яны здараюцца бадай штамесяцу, на заводы, што ня прыслалі адпаведных дэталяў, тэрмінова кіруюцца штурхачы, забавязаныя якімі-хаця спосабамі праштурхнуць патрэбныя дэталі зь якога хаця канца Савецкага Саюзу на свой Менскі Трактарны завод. Штурхачы Менскага Трактарнага заводу маюць вялікую практыку ў гэткіх справах, і яны выпрацавалі цэлы шэраг спробаў узьдзеяньня на прадпрыёмствы-пастачальнікі. Адзін з найбольш дзейных спосабаў — гэта хабар.

Разгортаючы чародны нумар якое-хаця газэты, савецкія людзі чытаюць процьму рапартаў прамысловых прадпрыёмстваў аб выкананьні вытворчых плянаў, але вельмі мала хто ведае, якім коштам здабываецца гэтае выкананьне, якога перапружаньня яно каштавала дзесяткам і сотням людзей.

А вось яшчэ адзін характэрны прыклад: на пачатку 60-х гадоў Мікіта Хрушчоў, пабыўшы ў Задзіночаных Штатах Амэрыкі й Канадзе, аддаў загад па ўсім Савецкім Саюзе сеяць кукурузу. На Беларусі загад устанавіў засяваць гэтаю культураю 13% усіх засеўных плошчаў. Адразу-ж войстра паўстала пытаньне забясьпечаньня гаспадарак кукурузнымі сеялкамі. Гэтыя сеялкі вырабляла толькі адно прадпрыёмства на ўвесь Савецкі Саюз — завод „Чырвоная Зьвязда" у Кіраваградзе на Ўкраіне. На гэты завод былі тэрмінова ськіраваныя найбольш спрактыкаваныя штурхачы з заданьнем за ўсялякую цану праштурхнуць кукурузныя сеялкі зь Кіраваграду на Беларусь. Прыехаўшы ў Кіраваград, беларускія штурхачы выявілі, што туды ўжо прыбыло больш за 100 штурхачоў з усяго Савецкага Саюзу з гэткімі-ж заданьнямі сваіх мясцовых партыйных органаў. Завод „Чырвоная Зьвязда" быў літаральна атакаваны штурхачамі „братніх" нацыянальных рэспублікаў. Кіраўнік заводу выставіў дадатковую ахову, каб не дапушчаць штурхачоў на тэрыторыю прадпрыёмства.

Беларускія штурхачы знайшлі аднак свой арыгінальны шлях для разьвязваньня гэтага складанага пытаньня. Выявіўшы, што горад Кіраваград адчуваў у тым часе войструю патрэбу ў бульбе (яе ня было ў продажы ні ў магазынах, ні на рынку), яны паведамілі аб гэтым свайму кіраўніцтву. У сьпешным парадку зь Беларусі было выслана ў Кіраваград 20 тонаў бульбы. Уначы гэтая бульба была разьвезеная па кватэрах адпаведных работнікаў заводу „Чырвоная Зьвязда" у якасьці падарункаў. За колькі дзён кукурузныя сеялкі пайшлі на Беларусь без усякае чаргі. Гэтак беларуская бульба дапамагла кіраўніцтву рэспублікі рэпартаваць партыі й ураду аб выкананьні пасеву кукурузы. Зразумела, што беларускія штурхачы за выкананьне заданьня былі адзначаныя грашовымі прэміямі. Гэтак дзеіць хабар у інтарэсах вытворчасьці.

Аркадзь Насовіч

УГОДКІ 25 САКАВІКА Ў КЛІЎЛЕНЬДЗЕ

Беларусы Кліўленду ўрачыста адзначылі 23 сакавіка сёлета дзень незалежнасьці Беларусі, які быў зарганізаваны мясцовым Аддзелам БАЗА. Сябра Задзіночаньня Беларускіх Вэтэранаў Юрка Гасьцееў прадставіў Мітрапаліта Андрэя, які адчыніў урачыстую акадэмію малітвай. Перад гэтым а. Максім з Дэтройту й а. пратадыякан Міхась адслужылі ў царкве адмысловы Малебен. Сябры Задзіночаньня Беларускіх Вэтэранаў урачыста ўнесьлі ў царкву беларускі й амэрыканскі сьцягі. Пасьля Малебену сп. Ю. Гасьцееў у ўступным сваім слове адзначыў гісторыю й важнасьць Акту 25 Сакавіка ды прадставіў адмыслова прыбылага зь Нью Джэрзі дзеля дакладу д-ра В. Кіпеля.

Дакладчык прааналізаваў беларускі нацыянальны рух да 25 Сакавіка й пасьля яго ды падрабязна затрымаўся на сяньняшнім дысыдэнцкім руху на Беларусі. У далейшым выступіў з прамовай д-р Язэп Сажыч з Дэтройту, які абагульніў значаньне Акту 25 Сакавіка й азначыў ягонае месца ў беларускім нацыянальным змаганьні.

Гучнымі воплескамі была спатканая Праклямацыя Дня Незалежнасьці Беларусі, абвешчаная цяперашнім Бурмістрам Кліўленду Жоржам Вайновічам. Прысутны на сьвяткаваньні ягоны прадстаўнік Вацлаў Гывнэр падчыркнуў, што ў дзень 25 сакавіка сёлета ў вадзначэньне беларускай незалежнасьці па загаду Бурмістра над Гарадзкой Управай горда разьвіваўся беларускі бел-чырвона-белы сьцяг, але, на жаль, не павявае ён над Менскам або Віцебскам.

Сп. Янка Раковіч прачытаў тэлеграму ад кандыдата на Прэзыдэнта ЗША ад Рэспубліканскай партыі Рональда Рэгена. У сваёй тэлеграме Рональд Рэген сказаў, што Дзень Незалежнасьці Беларусі ёсьць сымбалем гістарычнага права беларускага народу да свабоды ды што Амэрыка не павінна забывацца пра тое, што ейная собская свабода змушае рознымі спосабамі камунікацыі напамінаць беларускаму народу аб тым, што мы не забываем яго.

Далей сп. Я. Раковіч прачытаў Праклямацыю Губэрнатара штату Огаё Джэмса Родзя, выдатнага палітычнага дзеяча Кліўленду й шчырага прыяцеля беларускага народу, які, як зазначыў ён сам, ужо дванаццаты раз адзначае зь Беларусамі дзень іхнай незалежнасьці. Ён войстра асудзіў замежную палітыку амэрыканскага ўраду ў дачыненьні да паняволеных Масквой народаў, у тым ліку й палітыку да народу беларускага.

У далейшым сп. Ю. Гасьцееў прачытаў ведамы патрыятычны верш Янкі Купалы „Над Нёманам". Напошку была аднагалосна прынятая рэзалюцыя, у якой беларуская калёнія ў Кліўленьдзе дамагаецца ўвядзеньня беларускае мовы ў праграмах радыя „Голасу Амэрыкі". Акадэмія закончылася агульным прапяяньнем беларускага нацыянальнага гімну.

А пасьля акадэміі на пашыраным паседжаньні ўправы БАЗА была прадыскутаваная справа 14-ай Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі, якая адбудзецца ў наступным годзе ў верасьні ў Кліўленьдзе.

П. П.

ТРЫЦЦАЦЬ ГОД БЕЛАРУСКІХ ПЕРАДАЧАЎ У ВАТЫКАНСКІМ РАДЫІ

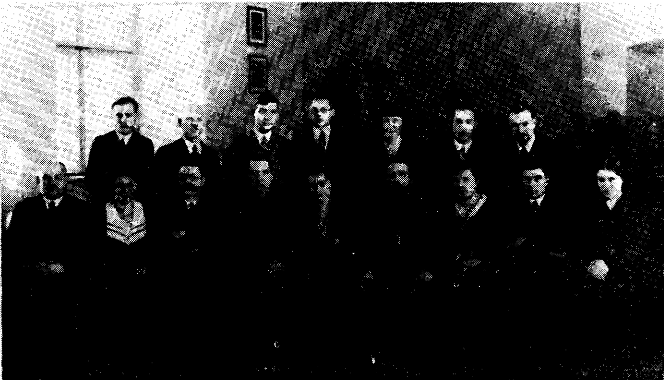
На працягу цэлых 30-ёх год беларускія рэлігійныя праграмы былі перадаваныя праз Ватыканскае Радыя ў Рыме. Яны добра чуваць на Беларусі, перадусім там, куды яны накіраваныя ў сьвеце, спэцыяльна ў Эўропе. Для Беларусаў на Бацькаўшчыне яны становяць вялікую рэлігійную пацеху ў іхнай роднай мове. У гэтым іхнае вялікае значаньне.

Заснавальнікам і першым Дырэктарам беларускіх праграмаў да часу пераходу на пэнсію ў 1971 годзе быў пазьнейшы Пралат Пётра Татарыновіч, які памёр у 1978 годзе.

На ягонае месца быў назначаны ў 1971 годзе Архімандрыт Леў Гарошка, які далей пашырыў час і зьмест праграмаў, прысьвячаючы гэтай справе ўсю сваю энэргію й здольнасьці аж да свае сьмерці ў 1977 годзе.

Цяперашнім Дырэктарам беларускіх радыяперадачаў зьяўляецца а. Робэрт Тамушанскі, а ягоным заступнікам працуе а. Кастанцін Маскалік.

70-ГОДЗЬДЗЕ ПРАФЭСАРА БАРЫСА КІТА

Пэдагагічная Рада Віленскай Беларускай Гімназіі коратка перад мінулай вайной. Прафэсар Барыс Кіт першы ў другім гадзе зьлева

6 красавіка сёлета споўніліся 70-ыя ўгодкі ад нараджэньня выдатнага беларускага матэматыка й пэдагога праф. Барыса Кіта. Праф. Барыс Кіт, будучы амэрыканскім грамадзянінам, жыве й працуе сяньня ў Заходняй Нямеччыне, але не забываецца, што ён сын беларускай зямлі, што ягоная бацькаўшчына прыгожая маляўнічая Навагрудчына, якая зрадзіла цімала выдатных і слаўных людзей. Паходзіць ён зь вёскі Агароднікі Каралліцкай воласьці Навагрудзкага павету (сяньня Каралліцкага раёну Гарадзенскай вобласьці). Ня лёгка было абы й зусім немагчыма ў былой Заходняй Беларусі пад Польшчай у міжваенным пэрыядзе Беларусу, сялянскаму сыну, „выйсьці ў людзі" — здабыць асьвету, асабліва вышэйшую. Але дзякуючы сваім вялікім здольнасьцям, уроджанай інтэлігенцыі й упорыстасьці Барыс Кіт гэта дасягнуў.

Пасьля заканчэньня Навагрудзкай Беларускай Гімназіі ён паступіў на Віленскі Унівэрсытэт, які скончыў, атрымаўшы дыплём магістра філязофіі ў галіне матэматыкі. За беларускую нацыянальна-грамадзкую працу быў два разы польскімі ўладамі арыштаваны: першы раз у Навагрудку падчас разгрому Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады, другі раз — у Вільні ў часе разгрому Таварыства Беларускай Школы.

Закончыўшы навуку на Унівэрсытэце, Барыс Кіт працаваў аж да канца 1938/39 школьнага году настаўнікам матэматыкі ў Віленскай Беларускай Гімназіі. На пачатку 1939/40 школьнага году стаў дырэктарам Гімназіі, але ў сувязі з перадачай бальшавікамі Вільні незалежнай яшчэ тады Літуве й вымушаным гэтай акаліччасьцю выездам амаль усіх вучняў дадому, пераважна ў Навагрудчыну, Барыс Кіт, перадаўшы дырэктарства ксяндзу Адаму Станкевічу, выехаў арганізаваным парадкам разам зь імі ў Навагрудак. У Навагрудку ён аднавіў зачыненую польскімі ўладамі беларускую гімназію й быў ейным дырэктарам да часу назначэньня іх школьнымі ўладамі абласным школьным інспэктарам Баранавіцкай вобласьці. Апрача гэтага, ён быў тады выкладчыкам Баранавіцкага Пэдагагічнага Інстытуту. На гэтых пасадах ён працаваў да прыходу Немцаў у чырвені 1941 году. Улетку гэнага году ніжэй падпісанаму давялося першы раз зь ім сустрэцца й пазнаёміцца ў памешканьні Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні й пасьля, вяртаючыся дамоў, ісьці разам пехатой старым шляхам Вільня-Менск, бо ўсувязі з тым, што Немцы звужалі тады пашыраную бальшавікамі чыгуначную лінію, цягнікі не хадзілі. Да нас далучыўся яшчэ дырэктар Беларускага Музэю імя Івана Луцкевіча ў Вільні мгр. Янка Шутовіч, які йшоў у вёску Шутавічы наведаць сваю радню.

І ў часе нямецкай акупацыі ў папоўню вайну Барыс Кіт вёў шырокую як на ваенныя абставіны пэдагагічную дзейнасьць. Ён быў дырэктарам Маладэчынскай беларускай настаўніцкай сэмінарыі, Маладэчынскага беларускага адміністрацыйна-гандлёвага інстытуту й беларускай настаўніцкай сэмінарыі ў Паставах.

Пад канец вайны Барыс Кіт апынуўся ў Нямеччыне, адкуль у 1947 годзе выэміграваў зь сям'ёй у ЗША й пасяліўся ў Саўт Рывэры штату Нью Джэрзі. Адразу распачаў ён на эміграцыйным грунце беларускую грамадзкую дзейнасьць. Быў спачатку сябрам Управы, а пазьней старшынём новазаснаванага Злучанага Беларуска-Амэрыканскага Дапамаговага Камітэту, які дапамагаў Беларусам выэміграваць зь Нямеччыны ў ЗША. Можна бязь перабольшаньня сказаць, што дзякуючы галоўна ягоным стараньням у Саўт Рывэры паўстала найвялікшая сяньня беларуская калёнія ў ЗША. На свой хлеб штодзённы ў Амэрыцы Барыс Кіт працаваў спачатку ў лябараторыі фармацэўтычнай хвабрыкі ў Нью Брансьвіку, у якой намог уладзіцца на працу некальким новапрыехаўшым зь Нямеччыны Беларусам, у іхным ліку й пісьменьніку Юрку Віцьбічу. Пазьней ён працаваў у розных амэрыканскіх навукова-дасьледчых установах і фірмах, займаючы паважныя й адказныя пасады.

Найважнейшай і найбольш цікавай для яго працай была праца ў Паўночнай Амэрыканскай Авіяцыі ў Каліфорніі — фірме, якая збудавала касьмічны карабель „Апольлё", у якім амэрыканскія астранаўты зьдзейсьнілі палёт на Месяц. Пазьней Барыс Кіт працаваў у Нацыянальным Бюры Стандартаў у Вашынгтоне й быў сталым амэрыканскім прадстаўніком і сакратаром міжнароднай камісіі па стандартызацыі электрычных інструмэнтаў. Пасьля два гады працаваў матэматычным дасьледчыкам у стратэгічным аддзеле амэрыканскага міністэрства Арміі й апошнія тры гады дзяржаўнай працы у Вашынгтоне ў міністэрстве Камунікацыі. У 1971 годзе Амэрыканская Акадэмія Навукаў выслала яго ў рамах абмену навукоўцамі ў Польшчу. У 1972 годзе Барыс Кіт выйшаў зь дзяржаўнай працы на пэнсію й прыняў становішча прафэсара матэматыкі ў Мэрыляндзкім Унівэрсытэце ў Калэдж Парку.

Зь нямецкага навукова-тэхнічнага часапісу „Астронаўтык" (сшытак І, 1976) даведваемся яшчэ, што Барыс Кіт звыш 15 гадоў працаваў у ЗША ў галіне астранаўтычных дасьледваньняў. Як матэматык і аналітык сыстэмаў ён браў удзел у распрацоўцы праектаў, як напр. у працы над разьвіцьцём першых міжкантынэнтальных ракетных сыстэмаў і камунікацыйных сатэлітаў.

У гэтым часапісе далей чытаем: „Кіт напісаў шмат артыкулаў, якія былі апублікаваныя ў сусьветных астранаўтычных часапісах і шмат выступаў з дакладамі на міжнародных астранаўтычных кангрэсах. У 1964 годзе ён напісаў працу пра сявецкую астранаўтыку, якая была фінансаваная амэрыканскай Нацыянальнай Навуковай Фундацыяй і выдадзеная друкам Мэрыляндзкім Унівэрсытэтам. Ягоную кнігу пра ракетнае паліва, першую гэткага тыпу, выдала друкам у 1960 годзе Выдавецтва МэкМілян. Барыс Кіт часта быў пакліканы амэрыканскім міністэрствам авіяцыі як дарадчык па міжнароднай астранаўтыцы. У 1959 годзе Барыс Кіт удзельнічаў як тэхнічны дарадчык і перакладчык д-ра Х'юга Драйдэна ў першых гістарычных перагаворах паміж ЗША й СССР, мэтаю якіх было пачаць супрацоўніцтва ў астранаўтычных дасьледваньнях паміж гэтымі дзяржавамі. Ён дапамагаў д-ру Тэадору фон Карману (бацьку амэрыканскай астранаўтыкі — У. Б.) у працы над ягонымі публікацыямі, а ў 1967 годзе на жаданьне Прэзыдэнта Джансана прыгатаваў даклад пра стан тэхналягічнага разьвіцьця ў ЗША, Заходняй Эўропе й Японіі".

Праф. Барыс Кіт зьяўляецца сябрам Гэрман Обэрт Таварыства. Ягоная біяграфія зьмешчаная ў публікацыях: "Who's Who in Space," "Leaders in American Science," "The Two Thousand Men of Achievement," "Blue Book of English Speaking World."

Апошнімі гадамі праф. Барыс Кіт працуе выкладчыкам матэматыкі ў эўрапейскім аддзеле Мэрыляндзкага Унівэрсытэту ў Заходняй Нямеччыне ў Гайдэльбэргу. Прафэсія пэдагога, як пісаў мне сам праф. Кіт — найбліжэйшая ягонаму сэрцу. А найбольш ён ганарыцца сваёй мінулай працай у беларускім школьніцтве й тым, што ягоныя былыя вучні жывуць сяньня на ўсіх кантынэнтах сьвету. Дык пажадаем паважанаму й заслужанаму Юбіляру добрага здароўя й усялякай памыснасьці ў ягоным далейшым жыцьці й дзейнасьці на многія гады!

Уладзімер Брылеўскі

САКАВІКОВЫЯ УГОДКІ У РЫЧМОНД ГІЛ

62-ыя ўгодкі абвешчаньня дзяржаўнай незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі беларуская грамада ў Рычмонд Гіл у Нью Ёрку адзначала ў нядзелю 23 сакавіка. Ладзіла сьвяткаваньне Беларуска-Амэрыканскае Аб'еднаньне. Сьвяткаваньне адбылося пры 104-29 Атлянтык эвэню на Рычмонд Гіл у Нью Ёрку.

Раніцаю гэтага дня ў царкве сабралася больш людзей, чымся звычайна: прыехалі сябры й госьці з далейшых мясцовасьцяў. Урачыстую Літургію служыў Архімандрыт а. Язэп Строк. Ягоная першая Багаслужба ў нашай царкве была нечым асаблівым. На пропаведзі а. Архімандрыт прыпомніў прысутным аб беларускім нацыянальным сьвяце й правох беларускага народу на ягоную свабоду. Царкоўны хор, дапоўніўшыся колькімі сябрамі із Саўт Рывэру, пяяў лягчэй і больш магутна. На Малебене была выстаўленая ганаровая варта із сьцягамі.

Другою часткаю сьвяткаваньня была ўрачыстая акадэмія, прысьвечаная 62-ім угодкам абвешчаньня дзяржаўнай незалежнасьці БНР у залі Беларускага Грамадзкага Цэнтру (пад царквой). Пасьля амэрыканскага гімну старшыня Беларуска-Амэрыканскага Аб'еднаньня К. Мерляк адчыніў акадэмію ды прыгожа сказаў уступнае слова. Прысутныя хвілінай цішыні ўшанавалі памяць беларускіх змагароў, што аддалі жыцьцё за незалежнасьць Беларусі.

Рэфэрат на тэму „БНР пасьля 25 сакавіка 1978 году" прачытаў сп. Васіль Шчэцька. Тут былі разгледжаныя дзейнасьць Рады і ўраду БНР у Менску, супрацоўніцтва з Літвой і польскія спробы „супрацоўніцтва" з БНР.

У мастацкай праграме Вінцусь Мерляк выканаў на флейце „Беларусь наша маці-краіна", „Васілёчкі" й „Алегро".

Беларускім нацыянальным гімнам закончылася гэтая частка.

Далей быў супольны абед. Сп. К. Мерляк прачытаў Праклямацыю ад Губэрнатара штату Нью Ёрк Кэры, прывітаньні ад рэспубліканскага кандыдата на прэзыдэнта ЗША Губэрнатара Рональда Рэгена ды ад беларускіх установаў і арганізацыяў. Асабіста віталі прысутных госьці: сп. М. Сенька й сп. Цярпіцкі ад грамадзтва Саўт Рывэру. Выступаў з прамовою таксама сп. А. Протас.

На сакавіковую ўрачыстасьць прыпала й іншая нагода: а. Архімандрыт Язэп Строк пераехаў з Чыкага на стала ў Парахвію Сьв. Кірылы Тураўскага ў Нью Ёрку на Рычмонд Гіл ды пераняў настаяцельства ў нашай царкве, а сяньня служыў тут першую сваю Багаслужбу. Сп. К. Мерляк вітаў а. Архімандрыта Язэпа ад Царкоўнае Управы й парахвіянаў зь ягоным да нас пераездам. Віталі яго й госьці ды ўсе разам прапялі яму „Многая лета". Віталі з днём нараджэньня й нашага ахвярнага сябру й парахвіяніна Ул. Арашкевіча.

Трэба думаць, што ўсе прысутныя вынесьлі добрае ўражаньне із сьвяткаваньня, узмоцніліся духам для далейшае працы за ідэю 25 Сакавіка ды за шырэньне добрага беларускага імя ў сьвеце.

Васіль Шчэцька

ДЗЕНЬ БЕЛАРУСІ Ў КАНГРЭСЕ ЗША

У афіцыйным выданьні стэнаграфічных запісаў Кангрэсу ЗША „Конгрэшэнал Рэкорд" зьмешчаныя выступленьні й заявы 15-х кангрэсмэнаў і аднаго сэнатара, Робэрта Доўла, з нагоды сёлетніх 62-х угодкаў абвешчаньня незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі. Зьмешчаная таксама малітва сьвятара Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы а. Расьціслава Войтанкі ў нумары „КР" за 26 сакавіка разам з прамоваю кангрэсмэнкі зь Нью Джэрзі сп-ні Міліcэнт Фэнўік (у нумары „КР" за 26 сакавіка, калі малітва й была прачытаная).

Апрача вышэй згаданых, у Кангрэсе выступілі з нагоды Дня Беларускае Незалежнасьці наступныя заканадаўцы Амэрыкі: Мэры Роўз Оўкэр з Агаё (20 сак.), Фрэнк Анунцыё зь Ііліной (24 сак.), Джэральдын Фэрара зь Нью Ёрку, Шырлі Чызам зь Н. Ё., Глэн Андэрсан з Каліфорніі, Эдвард Дэрвінскі зь Ііліной, Вільям Гюз зь Нью Джэрзі, Джэймс Гаўард зь Н. Дж., Джэймс Блянчард зь Мічыгану, Норман, Лэнт зь Н. Ё., Джозэф Адаба зь Н. Ё. (усе 25 сак.), Джэймс Ганлі зь Н. Ё. (27 сак.), Лэстэр Ўулф зь Н. Ё. (31 сак.) ды Голенбэк зь Нью Джэрзі.

Пра зьмест іхных выступленьняў падамо ў наступным нумары газэты.

ВЫСЬВЯЧЭНЬНЕ НОВАГА БЕЛАРУСКАГА СЬВЯТАРА Ў ЧЫКАГА

У суботу 15 сакавіка сёлета ў нашай Беларускай Праваслаўнай Царкве Сьвятога Юр'я ў Чыкага адбылося ўрачыстае высьвячэньне новага беларускага сьвятара для нашага прыходу. Кандыдатам на гэтага сьвятара быў малады ерадыякан Варнава Саньчык, які прыняў нашыя запросіны й нядаўна прыбыў да нас з Польшчы.

Таінства высьвячэньня выканаў Высокапраасьвяшчэнны Япіскап Кавас. Адбылася Сьвятая Літургія з таінствам рукапалажэньня новага сьвятара. У суслужэньні зь Япіскапам прыняў актыўны ўдзел Архімандрыт Язэп ды іншыя сьвятары й дыяканы, Архімандрыт прадстаўнік Грэцкай Царквы, пратаярэй Леў Астроўскі, пратаярэй Аляксандар Ясюковіч, пратадыякан Вячаслаў Ільчук.

Пасьля Багаслужбы й рукапалажэньня адбыўся супольны абед, падрыхтаваны нашым Сястрыцтвам, для ўсіх удзельнікаў гэтага вялікага дня. Урачыстасьць гэтая застанецца адным із сьветлых перажываньняў і ўспамінаў у нашым далейшым жыцьці.

Зь любоўю ў Хрысьце Архімандрыт Язэп, а. Варнава Саньчык, Царкоўная Управа й Сястрыцтва пры Парахвіі Сьвятога Юр'я

ЛІСТ ДА МАЦІ

(НА СЁЛЕТНІ „ДЗЕНЬ МАТКІ")

„Маці... Мама... як сьціпла гучыць гэта цёплае, цёплае слова ды ўсе жалі, усе жахі нашы перад ім пахіляюць галовы..."

Натальля Арсеньнева

Сяньня ў нас першы запраўды цёплы веснавы дзень. Вясна. Яшчэ адна вясна здалёк ад Цябе, безь Цябе. Але ў думках, пачуцьцях нашых, у ўспамінах, Ты не далёка, Ты — з намі. Бо сяньня, як штогод сабраўшыся разам, мы сьвяткуем гэтта Дзень Маці, успамінаем і славім Цябе... У гэты Твой Дзень пішу ліст да Цябе і я, дзіця Твае.

Мама, ці памятаеш, калі ледзь нарадзіўшыся, я крыкам абвесьціла сьвету, што я ўжо тут, а Ты, хоць змучаная й слабенькая была, усьміхнулася: ЖЫВОЕ! Як яшчэ цёпленькае з улоньня Твайго, Ты абедвух туліла мяне, цалавала ў маленькі лобік, мокрыя валаскі — ПРЫГОЖАНЬКАЕ! Як Ты асьцярожна спавівала мяне, а я не давалася, адпіхала маленькімі кулачкамі Твае рукі, а Ты сьмяялася — ДУЖАЕ!

Ці прыгадваеш, як ня раз Ты паволі праводзіла нада мною рукою й калі я зачыла вачыма рух далоняў Тваіх, Ты цешылася — ВАЧЫЦЬ!

Калі на гоман ці грукат я ўздрыгала, Ты ўздыхала з палёгкаю — ЧУЕ! Ці памятаеш, як першае маё слова „мама" ўсхвалявала й расчуліла Цябе — ГАВОРЫЦЬ! А калі я пачало ўзьнімацца на ножкі, робячы першы пачын, якою радасьцяй былі для Цябе мае хісткія няпэўныя крокі. Ці памятаеш, Любая, пра што Ты лятуцела й сьніла тады? Як Ты, падобна мастацкай рукі далікатны прыгожы ўзор, ткала мне ў мроях сваіх шчасьлівы, бяхтурботны шлях жыцьця, прыгожую сьветлую будучыню маю?

Але ўсё абярнулася накш. Як шэрая здань растаялі паволі ўсе Твае чароўныя відзеньні й мары паволі адышлі. Бо, пачаўшы падрастаць, я пайшло не Тваёю высьненаю для мяне дарогаю, а сваім, іншым зусім шляхам крочыць. Напачатку спрычыніліся да гэтага мая няслухмянасьць, мая дзіцячая цікавасьць: сінякі на целцы, апечаныя пальчыкі, прастуджаныя грудзі... Колькі-ж Ты перажыла, ратуючы мяне, намагаючыся праставаць мае сьцежкі!

Як Ты баялася, каб як ня трапіла я ў благое сяброўства, як сачыла кажны мой крок, тоячыся із сваёю трывогаю, сваім болем, перажываючы за мяне штодня часьцей, штодня гарачэй.

Бо, як птушаняці з гнязда, мне хацелася вырвацца з роднае хаты ў прастору жыцьця, спрабаваць свае крыльляў, рабіць, што я хацела. Я пачало штораз часьцей пярэчыць Табе, дапякаць, няслухаць. Ды хай Табе здавалася ў гэткія часіны, быццам зямля ўцякае спад ног Тваіх, і навет сэрца Твае білым шчымела, Ты ніколі злым словам не пакарала мяне. Памятаю, што калі я, ёнаком ужо, забавіўшыся, позна ўначы вярталася ціхонька да хаты, Ты заўсёды чула мае крадком асьцярожныя крокі, бо чакала на мяне. Заўжды чакала на мяне Ты й калі я, цалком ужо дарослае, бывала ў дарозе. І тады Ты ня спала, выглядала мяне, горача малілася, каб я шчасьліва вярнулася.

Гады міналі... Благія, добрыя... Ведама, часьцей горкія, чымся салодкія... Але й найгоршым часам Ты, бязрадная, ніколі ня падала духам, не пакідала мяне. Ты моцна пакутавала, але ішла напярэймы злому нат тады, калі з крыўдзіла Цябе ці словам ці ўчынкам, безглядна раніла Твае матчынае сэрца. Бо Ты, ЦЬВЯРДЫНЯ, МАЦІ МАЯ, нязломна верыла, што благое міне, што зьмяніюся, узноў узыйду на простую дарогу. І з горкімі сьлязамі прасіла Ты Божае дапамогі, паправы мае.

Дарагая Мама, няхай і сяньня я часта брыду вобмацкам цёмнаю дарогаю жыцьця, я Цябе не забылася, мне сьняцца сны пра Цябе!

О! МАЦІ! НЯЗЛОМНЫ ВОЛАТ! Ты бязьмежная й нявычэрпная ГЛЫБІНЯ любові й даброт. Нялюдзкая, магутная моц у кволым целе Твайм! ТЫ — АДЗІНАЯ, НЕЗАМЕННАЯ! Не знаходжу словаў, каб выказаць усю ВЕЛІЧ Тваю! Схіляюся адно зь любасьцяй і пакораю да ног Тваіх і шчыра цалую Цябе, нязьлічона разоў цалую, мая гэткая далёкая ды блізкая сэрцу маймy, МАМА!

Тваё Дзіця

СЯРЭБРАНЫ ЮБІЛЕЙ БЕЛАРУСКАЙ КАТАЛІЦКАЙ ЦАРКВЫ Ў ЧЫКАГА

Як даведваемся, сьвяткаваньне 25-цігадовага юбілею Беларускай Каталіцкай Парахвіі Хрыста Збаўцы ў Чыкага адбудзецца ў нядзелю 25 травеня сёлета. Дакладныя інфармацыі пра юбілейныя ўрачыстасьці можна атрымаць, зьвяртаючыся паводля наступнага адрысу:

Christ the Redeemer Church
3107 W. Fullerton Ave.
Chicago, Illinois 60647

ФОНД ВЫДАНЬНЯ ЮБІЛЕЙНАЙ КНІГІ ЯНКІ КУПАЛЫ

На конта Фонду Юбілейнай кнігі Янкі Купалы ў сакавіку 1980 г. былі атрыманыя ад наступных ахвярадаўцаў сумы: **Спадарства Ванда й Міхась Махначы — $25.00. Разам з папярэднімі й банкавымі працэнтамі —$ 3,831.70.**

Усім Паважаным Ахвярадаўцам нашае шчырае беларускае дзякуй!

Рэдакцыйная Калегія Газэты „Беларус"

ПАМЁР ПЯТРУСЬ БРОЎКА

24 сакавіка сёлета пасьля цяжкай і працяглай хваробы памёр на 75-ым годзе жыцьця ў Менску ведамы беларускі савецкі паэта, грамадзкі, культурны й навуковы дзеяч Пятрусь Броўка, які зь вялікай пашанай быў пахаваны 26 сакавіка ў тым-жа Менску.

Пасьля сьмерці Якуба Коласа ў 1956 годзе ня было яшчэ выпадку гэткага ўслаўленьня й выняткавай пашаны беларускага савецкага пісьменьніка з выпадку ягонае сьмерці, якімі шчодра ўдастоіўся з боку Камуністычнай партыі Пятрусь Броўка. І гэта выявілася ўжо ў самой форме ягоных пахаронаў.

Апрача афіцыйнага паведамленьня ў друку аб ягонай сьмерці Цэнтральнага Камітэту КПБ, Прэзыдыюму Вярхоўнага Савету БССР і Савету Міністраў БССР, гэткае-ж афіцыйнае паведамленьне зьмясьціў і Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзыдыюм Вярхоўнага Савету і Савет Міністраў СССР. Калі ў 1975 годзе памёр, здавалася-б таксама моцна заслужаны для партыі беларускі савецкі пісьменьнік, грамадзкі й палітычны дзеяч Міхась Лынькоў, дык былі зьмешчаныя ў друку адно рэспубліканскія афіцыйныя паведамленьні пра ягоную сьмерць, на першым месцы пад якімі быў падпісаны першы сакратар ЦК КПБ Пётр Машэраў. Затое пад афіцыйнымі паведамленьнямі пра сьмерць Пятруся Броўкі подпіс Пётры Машэрава фігуруе аж на пятым месцы пасьля подпісаў саюзных кіраўнікоў партыі й ураду.

Узноў-жа ніводзін зь беларускіх савецкіх пісьменьнікаў, грамадзкіх і палітычных дзеячоў ня меў гэткіх высокіх адзначэньняў і ўзнагародаў, колькі іх меў Пятрусь Броўка. Навет згаданы Міхась Лынькоў і даўгагадовы старшыня Саюзу пісьменьнікаў Беларусі Максім Танк ня меў іх гэтулькі, колькі даслужыўся Пятрусь Броўка, што сьветчыць пра ягоныя выняткавыя заслугі для партыі. Быў ён узнагароджаны 4-ма ордэнамі Леніна, ордэнамі Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Дружбы Народаў, Чырвонай Зоркі, „Знак Пашаны" й многімі мэдалямі. Спасярод многіх ягоных адзначэньняў найважнейшымі былі наступныя: Герой Сацыялістычнай Працы, Народны паэта БССР, двойчы ляўрэат Дзяржаўнай Прэміі СССР і ляўрэат Дзяржаўнай Літаратурнай Прэміі БССР імя Якуба Коласа.

Не дарма-ж сярод беларускіх літаратараў у Вольным Сьвеце быў Пятрусь называны партыйным палітруком у беларускай літаратуры. І гэткім быў ён даўжэйшы час узапраўды, але ў пасьлясталінскім пэрыядзе ягонай творчасьці мянушка гэтая, як пабачым пазьней, незаўсёды была-б правільная.

Пятрусь Броўка нарадзіўся 25 чырвеня 1905 году ў вёсцы Пуцілкавічы Ушацкага раёну Віцебскай вобласьці у беднай сялянскай сям'і. Із самых маладых год быў ён актыўным камсамольскім кіраўніком, а ў пазьнейшым веку сябрам Камуністычнае партыі. Даўгі час (1945-1948 гг.) быў галоўным рэдактарам часапісу „Полымя", а з 1948 году старшынём праўленьня Саюзу пісьменьнікаў Беларусі аж да 1967 году, калі быў назначаны галоўным рэдактарам Беларускай Савецкай Энцыкляпэдыі. Апрача гэтага, ён часта выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савету СССР і БССР.

Да бясспрэчных ягоных заслугаў трэба залічыць рэдагаваньне ім Беларускай Савецкай Энцыкляпэдыі, у першых тамох якое намагаўся асьвятляць некаторыя тэмы зь беларускіх нацыянальных пазыцыяў, незаўсёды сугучных з палітыкай партыі. Ён сьведама прабаваў выламацца спад русыфікаваньня беларускае мовы ў тэксьце гэтай Энцыкляпэдыі, але гэтыя ягоныя намаганьні хутка былі партыяй спынены.

На літаратурнай ніве выступіў Пятрусь Броўка ў 1926 годзе. Пасьля гэтага ён выдаў каля трох дзесяткоў кніжак сваіх літаратурных твораў. Быў ён адным з найвыдатнейшых, калі не найвыдатнейшым наагул савецкім пісьменьнікам, які ў гадох гэтак званага культу асобы Сталіна й навет у часе крывавае яжоўшчыны 1936-38 гадоў, поўнасьцяй уцалеў ня толькі ад чыстак, але й ад крытычных нападаў. А чысткі гэтыя, як ведама, сталіся ўдзелам ня толькі найвыдатнейшых узвышэнскіх паэтаў і пісьменьнікаў, як Уладзімер Дубоўка, Язэп Пушча, а таксама Міхась Зарэцкі, ня кажучы ўжо пра Міхася Чарота ці Платона Галавача, што не зважаючы на свой шчыры савецкі патрыятызм, былі расстрэленыя напрыканцы яжоўшчыны, а ведамы ўзвышэнскі пісьменьнік Кузьма Чорны, быўшы арыштаваным таксама, уцалеў толькі дзякуючы таму, што гэта быў ужо канец крывавае яжоўшчыны.

Той факт, што сталінскія чысткі анічуць не закранулі моцна актыўнага тады Пятруся Броўкі, добра сьветчыць аб тым, што ён быў конча патрэбным для партыйнае палітыкі часоў яжоўшчыны, як энтузіястычны ейны прапагатар.

Калі ў часе мінулае вайны значна злагодзіўся сталінскі палітычны курс, а крывавая яжоўшчына адно напамінала кашмар нядаўнае мінуўшчыны, Пятрусь Броўка шырака выкарыстаў гэтыя новыя магчымасьці. Побач з узвышанымі гімнамі камунізму й савецкаму патрыятызму, прапетымі не за страх, а за сумленьне, у Броўкавай творчасьці прагучэлі поўным голасам і матывы беларускага нацыянальнага патрыятызму. Для сваёй лірычнай паэмы 1943 году „Беларусь" ня выпадкова ўзяў паэта эпіграфам пачатковыя словы „Новае зямлі" Якуба Коласа: „Мой родны кут, як ты мне мілы" й гэтаму „роднаму куту" прысьвяціў сваю бязьмежную любасьць. У паэме „Беларусь" аўтар даў глыбокае ідэйнае асэнсаваньне ўсяе гісторыі беларускага народу, усюды моцна акцэнтуючы элемэнт нацыянальнага патрыятызму. Вось колькі ўрыўкаў з паэмы на пацьверджаньне гэтага:

Зямля Беларусі! Бары і дубровы,
Жытнёвае поле, шаўковы мурог,
У промнях рабіны заход вечаровы,
Што клёкат буслоў — ручаёў перамовы
І ў шумных прысадах істужкі дарог.
. . . .
Бацькоў нашых слава на іх узьбярожжах,
Гамоняць пра гэта бары-байкары,
Гамоняць пра гэта і Полацка вежы,
І роднага Мінска сівыя муры.

Або, таксама ў якасьці прыкладу, глыбака патрыятычная вымова наступных радкоў паэмы „Беларусь":

Яшчэ ў дні старыя, у век наш лучынны,
Аб горадзе Полацку слава ішла, —
Друкар там выдатны Георгій Скарына,
Што зоры, рассыпаў па роднай краіне
Крыштальныя словы навукі-сьвятла;

Нямала народаў з крыніц яго піла
І брала ад мудрасьці вечны агонь,
У літарах першых знаходзячы сілу...
Ты слаўна, зямля, што вякам нарадзіла
Такога выдатнага сына свайго!

І вось, узнаўляючы вобразы слаўнае мінуўшчыны беларускага народу, паэта стараецца падчыркнуць ідэйнае адзінства Беларусі з Украінай і Расіяй, „старэйшай сястрой", як называе ён Расію. Робіць ён гэта бязь ніякай патрэбы, а гэта паказвае, што робіць ён гэта шчыра згодна із сваім глыбокім перакананьнем. Броўка піша:

Мы ў годы узьлётаў і боек суровых
З Расіяй, Украінай разам былі.
Адзінага дрэва ў нас гучныя словы,
Як говар Дзьвіны і гамонкі Дняпровы,
Яны нас ядналі на нашай зямлі.
. . . .
Ты кроўная зь імі і лёсам і родам,
Адною асьветлена ўсходняй зарой.
Ні Немцам-магнатам, ні шляхцічам гордым
Цябе разлучыць не ўдалося. Заўсёды
Была ты з Расіяй, старэйшай сястрой.

І ўзноў, у якасьці прыкладу, прывядзём натхненны гімн паэты, прапеты ім у паэме „Беларусь" для ўслаўленьня роднага краю ягонай нацыянальнай мінуўшчыны, што быццам мела вялікія гістарычныя дасягненьні дзякуючы гэнаму адзінству з Расіяй, „старэйшай сястрой":

Зямля Беларусі, зялёныя долы!
З крыніц тваіх чыстых пад шумнай вярбой
Зачэрпнулі думы Купала і Колас,
На кожнай сьцяжынцы іх песьня і голас
З тваёю журбою і ўцехай тваёй.

Пад гоманы бору, куваньне зязюлі
Злажыў Багдановіч тут яркі вянок...
І поле, і пушча, і рэкі тут чулі,
Як Цётка сьпявала, як марыў Бядуля,
Як сьлёзы рассыпаў Мацей Бурачок.

Далейшым узмужненьнем патрыятычных акордаў пад узьдзеяньнем пачуцьцёвага адзінства з гэнай „старэйшай сястрой"-Расіяй — паваенныя вершы Пятруся Броўкі. Сярод іх асаблівую вымову мае верш 1949 году „Расія". Пачынаецца ён гэткімі радкамі:

Дзе слова мне знайсьці такое,
Каб прывітаць ад глыбіні —
Расія — сэрца агнявое,
Прастор нябачнай шырыні.

Расія — волатава сіла,
Пагляд крыштальнага сьвятла —
Усіх зьяднала, прытуліла,
З сабой ў дарогу павяла.

Гэткія нізкапаклоньніцкія гімны Расіі пішуцца ў Савецкім Саюзе або із шчырага перакананьня, але такіх, што пішуць гэта із шчырага перакананьня, адно лічаныя адзінкі сярод Беларусаў, і да іх, на жаль, залічыў сябе Пятрусь Броўка. Гэтая акалічнасьць ня можа не насьцярожыць і ня зьвінавачваць Пятруся Броўкі ў нацыянальным адступніцтве ўсіх тых Беларусаў на бацькаўшчыне й у замежжы, што жадаюць застацца самымі сабой бяз русыфікатарскай апекі „старэйшай сястры".

Ад 1948 й да 1967 году займаў Пятрусь Броўка становішча старшыні Саюзу пісьменьнікаў Беларусі, калі, у сувязі з назначэньнем ягоным галоўным рэдактарам Беларускай Савецкай Энцыкляпэдыі, пісьменьніцкую арганізацыю ачоліў Максім Танк. І вось, будучы старшынём Саюзу, Пятрусь Броўка, сьвядома ці несьвядома, зрабіў для беларускай літаратуры вялізарную прыслугу. У сваім дакладзе на 4-ым пленуме праўленьня Саюзу пісьменьнікаў Беларусі 30-31 студзеня 1962 году на тэму „XXII зьезд КПСС і задачы беларускай савецкай літаратуры" Пятрусь Броўка, між іншым, асьветчыў:

„Культ Сталіна тармазіў, скоўваў, абмяжоўваў думку мастака й, ведамая рэч, зьбядняў творы мастацтва. Агульнавядомы й тыя цяжкія страты, якія панесьлі ад культу савецкая літаратура й мастацтва. Нямала страціла й наша беларуская літаратура. У часе ўздыму беларускай савецкай мастацкай літаратуры, у часе яе надзвычайнага росту, культ асобы суровымі й жорсткімі рукамі абламаў і зьнявечыў галіны яе цьвітучага дрэва й многім актыўным працаўнікам літаратуры й мастацтва нізавошта давялося адпакутаваць у жахлівых умовах многія гады, а шмат каму разлучыцца й з жыцьцём... Усе мы аддалі поўную даніну культу. Навет мудрыя й непахісныя людзі, як нашы настаўнікі Янка Купала й Якуб Колас, шмат у сваіх творах ушаноўвалі культ асобы. Добра, што Якуб Колас пры жыцьці здолеў многія свае лепшыя творы ачысьціць ад гэнага наносу, а вось Купала прарабіць такую працу ўжо ня мог. На вялікай частцы яго твораў савецкага часу й ляжыць гэны непатрэбны прывесак. І цяпер трэба думаць, што рабіць. Мне здаецца, што з тых твораў, у канцы якіх словы „вялікі Сталін" былі проста прычэплены, як віза для друку, словы гэтыя неабходна зьняць, бо самі творы добрыя й высакамастацкія, і ніякага дачыненьня да культу, апрача поўнага прывеску ,ня мелі. Можа мне скажуць, што гэта ня зусім навукова, але гэта правільна. Бо мы ўсе добра ведаем, як ставіўся да культу Янка Купала, і зусім перакананы ў тым, што калі-б ён жыў, ён з радасьцю зрабіў-бы гэта сам сёньня".

Колькі год пазьней і сяньня Пятрусь Броўка сказаць гэтага ўжо ня мог-бы, перш-наперш з тае простае прычыны, што яму гэтага не надрукавалі-б. Прыведзенае сьцверджаньне Пятруся Броўкі, тагачаснага старшыні Саюзу пісьменьнікаў Беларусі й сярод пісьменьнікаў найбольш даверанага партыі ў пытаньнях беларускай літаратуры, мае моц важнага афіцыйнага дакумэнту ў дачыненьні да беларускай літаратуры й ейных прадстаўнікоў, першнаперш і галоўна ў дачыненьні да Янкі Купалы.

Прызнаючы Пятрусю Броўку поўную слушнасьць, што ўслаўленьне Сталіна ў Купалавых вершах было няшчырае й вымушанае палітычнымі абставінамі, ды таксама прызнаючы бясспрэчныя ягоныя заслугі перад памяцяй Янкі Купалы й усёй беларускай літаратурай, што гэтую Купалаву няшчырасьць і вымушанасьць аўтарытэтна пацьвердзіў, неабходна адзначыць і асабліва моцна падчыркнуць і тое, што некаторыя Купалавы вершы ў гонар Сталіна гучаць выразнай, навет ня вельмі прыхаванай гіроніяй пад адрысам таго-ж Сталіна. І, як гэткія, можна ўважаць іх за вершы антысталінскія.

Пераконлівае сьцьверджаньне Пятруся Броўкі, што словы „вялікі Сталін" былі ў Купалавых вершах адно „непатрэбным прывескам" і „візай для друку", як і пацьверджаньне таго, што наагул усе вершы ў гонар Сталіна, у тым ліку й вершы самога Броўкі, былі няшчырай вымушанай данінай гэтак званаму культу асобы Сталіна, лягічна вядзе па простай лініі да яшчэ аднаго, у дадзеным выпадку найважнейшага сьцьверджаньня. Пайменна да таго, што й усе ўслаўленьні камунізму, усе хваласьпевы Камуністыч-

(Заканчэньне на 5-ай бач.)

НА ЎГОДКІ МАРЫЯНА ПЯЦЮКЕВІЧА

Выдаваная ў Беластоку беларуская тыднёвая газэта „Ніва" ў сваім нумары за 18 лістапада 1979 году надрукавала наступнае:

МАР'ЯНУ ПЕЦЮКЕВІЧУ

Прыйшоў ліст зь Мінска. Аўтар, між іншым, піша: „Пасылаю Вам мой верш „Удзячнасьць", які прысьвячаю роднаму дзядзьку Мар'яну Пецюкевічу — беларускаму этнографу ў г. Торуні, дзе я быў нядаўна (у верасьні гэтага году) на сямейнай урачыстасьці — 75-годзьдзі з дня нараджэньня дзядзькі. Было-б вельмі прыемна яму й мне ўбачыць гэты верш на старонках вашай „Нівы", якую, дзякуючы дзядзьку, я атрымліваю ўжо амаль чатыры гады й ахвотна яе чытаю".

Ад рэдакцыі: зь вялікай прыемнасьцю зьмяшчаем верш, прысьвечаны заслужанаму для Б(еларускага) Г(рамадзка) К(ультурнага) Т(аварыства) этнографу й дзеячу. Адначасна жадаем юбіляру добрага здароўя й творчага настрою (каб пісаў у „Ніву").

УДЗЯЧНАСЬЦЬ

Дзядзьку Мар'яну

Пяць год прайшло, а колькі сноў,
І ўсе яны вясеньнія,
А колькі важных каласкоў
Зь зярнят, табой пасееных.

А колькі радасьці, калі
З адзнакай „Міжнароднае"
Твой прыйдзе ліст, у ім, як гімн,
Сьпяваюць словы родныя.

У іх бацькоўскі неспакой,
Трывога, заклапочанасьць,
Каб сьцежка, выбраная мной,
З прамых шляхоў ня збочыла.

Каб вышыня маіх нябёс
Была як найвышэйшая,
Ў абозе Бацькаўшчыны воз
Каб мой быў не зь лягчэйшых.

Каб памяць бацькі для мяне
Была сьвяцей сьвяцейшага,
Вянок на Брацкім кургане,
Каб мой быў найярчэйшы.

Каб знаў граматыку жыцьця
Да самай коскі, кропачкі,
Аддаў разьлівы пачуцьця
Зямлі бацькоў да кропелькі.

Каб словам маці даражыў,
Як хлебнаю скарынкаю,
Яго увагай акружыў
І клопатам скарынавым...

Пяць год ня ведаю зімы,
Пад сонцам весьнім грэюся,
Як пакляліся ў дружбе мы,
Ля родных хат сустрэўшыся.

Уладзімер Пецюкевіч

Як могуць пераканацца чытачы „Беларуса", прыведзены верш на высокім мастацкім узроўні й, галоўнае, глыбокай патрыятычнай скіраванасьці. Верш гэты, з увагі на свой беларускі патрыятычны зьмест, у ніякім выпадку ня мог-бы быць надрукаваным у БССР. Затое быў ён надрукаваны ў Польшчы, дзе палітычныя абставіны ўсё-ж лагаднейшыя. У васобе Уладзімера Пецюкевіча, пляменьніка Мар'яна, выступае паэта высокай мастацкай якасьці. Таму й застаецца пажадаць яму як найбольш друкавацца ў беластоцкай „Ніве".

Мар'ян Пецюкевіч у часе мінулай вайны й пасьля яе быў савецкімі ўладамі перасьледваны за сваю шчырую беларускасьць, арыштоўваны й высыланы ў Краснаярскі край і на Варкуту. Пазьней, будучы звольненым спад арышту, працаваў у Этнаграфічным Музэі ў Торуні (Польшча), а ў лістападзе 1970 году выйшаў на эмэрытуру, застаўшыся ў Торуні на сталае жыхарства. Надрукаваў ён колькі навуковых працаў з галіны беларускае этнаграфіі.

З нагоды ягонага юбілею газэта „Беларус" далучаецца да беластоцкай „Нівы" й ад усяго сэрца жадае Мар'яну Пецюкевічу ўсяго найлепшага ў ягоным далейшым жыцьці й навуковай дзейнасьці ў беларусаведнай галіне.

БЕЛАРУСКАЯ СПАРТСМЭНКА ІРЫНА КАРАЧОВА

Шмат выдатных спартсмэнак мае Беларусь, паміж імі аднэй з найлепшых Ірына Карачова — спартсмэнка-наезьніца. У 1978 годзе яна сталася чэмпіёнкай Савецкага Саюзу. Яна таксама й першы нумар савецкай зборнай каманды, у складзе якой тры асобы: Ірына Карачова, трэнар Віктар Угрумаў — Беларусы ды Алена Пятрушкова — ведамая на працягу гадоў наезьніца — Расейка.

Каманда гэтая заняла трэйцяе места на чэмпіянаце сьвету ў 1978 годзе ў Ангельшчыне. За ўсю гісторыю коннага спорту Ірына Карачова наймалодшая чэмпіёнка СССР ды й самая маладая ўдзельніца чэмпіянату сьвету — 1978. У 1979 годзе на VII-ай Спартакіядзе зборная каманда Беларусі здабыла Вялікі Прыз за свой паказ на выездцы коней. У паказе былі ня толькі простыя элементы, але й вышэйшыя: пасажы, піяфэ ды піруэты.

Нялёгкі шлях давялося прайсьці дзяўчынцы із Слуцку — Ірыне, каб здабыць прафэсійную дасканаласьць і прызнаньне. Былі на гэта поўныя прычыны: прыроджаныя здольнасьці, характар, выпадак спаткаць трэнара ўзгадавальніка, але хіба галоўнай прычынай — сёняная дзіцячая любасьць да жывёлаў.

У дзяцінстве, жывучы ў Слуцку, малая Ірынка аблюбавала занятак: апякавацца, даглядаць ды й лячыць хворых катоў, сабак, птушак. А марай ейнай сталася ў будучыні быць вэтэрынарам — доктарам жывёлаў. Сталася йнакш, бацькі пераехалі ў Менск, а Ірынка з глыбокім жалем пакідала Слуцак, зь ягонымі зялёнымі вулічкамі, ды сваіх асірацелых жывёлаў.

У Менску, недалёка ад гораду ў Ратамцы ёсьць школа для спартсмэнаў-коньнікаў. Пачала туды заглядаць Ірына. Ціхенька стаяла, нясьмела здалёку пазірала на коней, так зайздросьціла, калі гэткія-ж, як яна, дзяўчынкі ды хлопчыкі выводзілі коней на манеж. Часам адважвалася падыйсьці бліжэй да каня ды працягнуць яму кавалачак цукру. Такі дзень уважала асабліва шчасьлівым. Сыстэматычна вярталася ў Ратамку й у наступны дзень. Пачала прывыкаць ды аднойчы адважылася пайсьці запісацца ў школу.

Пра той час гэтак яна згадвае ў артыкуле В. Гурскай „Тры маналогі Ірыны Карачовай" у № 1-ым беларускага савецкага часапісу „Работніца і Сялянка" 1979 году:

„Мяне запісалі ў спартовую школу, з радасьці мне хацелася сьпяваць, гэты настрой у мяне й да сяньняшняга дня захаваўся, хоць і не адны радасьці мяне чакалі. Шмат сьлёз было праліта, калі хутка пасьля прыняцьця ў школу, выключылі мяне й некалькі іншых дзяўчынак із школы. Ніколі не даведалася чаму? Але мацней за крыўду была любасьць да коней, яна й перамагла. Працягвала свае наведваньні тае-ж Ратамкі. Узялі мяне пазьней на конны завод аб'яжджаць маладняк".

Былі й удачы: неяк не прыкмеціў трэнар Віктар Угрумаў ды запрапанаваў займацца ў ягонай спартовай школе. Гэтак і пачалася трэніроўка дзяўчынкі. Пасьля школьных занятkaў у горадзе, яна штодня, ато й два разы на дзень ехала ў Ратамку на трэніроўкі, а па сканчэньні школы, калі ўжо вучылася ў інстытуце фізычнай культуры, працягвала тую-ж трэніроўку. Зь вялікай павагай і прызнаньнем там-жа выказвалася Ірына пазьней пра свайго трэнара: „... мой трэнар заўсёды імкнецца, каб ягоныя рэкамэндацыі, прапановы ды парады адпавядалі творчай індывідуальнасьці вучня", і пра тое, як ён вучыў, што: „... ня формула спаборніцтва, а характары вучняў трэба адкрыць, іх трэба выхаваць, праверыць іхні супрацу ўсім трэніровачным нягодам. Спорт ня церпіць абыякавасьці, ні капрызаў, ён патрабуе поўнай самааддананасьці й падпарадкаваньня абавязку".

А галоўным лічыць Ірына тое, што навучыў яе трэнар: „весьці барацьбу да мяжы сваіх сіл і магчымасьцяў".

Пасьля 4-охгадовай трэніроўкі Ірына ўвайшла ў юнацкую зборную каманду СССР, а два гады пазьней сталася сяброўкай каманды Беларусі. Трэнар прадбачыў ейныя шырокія магчымасьці ў спорце, таму, калі Ірына на яго пагляд сталася ўжо лепшай спасярод лепшых, падараваў ёй свайго ўлюбёнага каня Саіда. Руплівa яе вучыў, як зь ім абыходзіцца.

Мне ўдалося на тэлевізіі пабачыць Ірыну Карачову на выступе ў часе Спартакіяды 1979 году. Вельмі да твару прыйшоўся бляндынцы Ірыне сьвяточны касьцюм наезьніцы: чорны традыцыйны фрак ды невялічкі цыліндар. Толькі ў часе спаборніцтваў дазволена насіць спартсмэнкам гэтую сьвяточную форму. Форма дадае шмат да адчуваньня запраўднага сьвята спартоўцам. На сёмай Спартакіядзе Савецкага Саюзу выступіла Ірына выдатна на паказе — выездзе на кані Саідзе. Была яна найбольш элегантнай і найболш энтузіястычна прынятай глядачамі наезьніцай.

У індывідуальных змаганьнях за мэдалі, у якіх прыняло ўдзел 16 коньнікаў з розных краінаў сьвету, трое зь іх атрымалі мэдалі: Віктар Угрумаў (хай сабе й на слабейшым кані ад выежджанага Саіда) атрымаў залаты мэдаль, Алена Пятрушкова — сярэбраны, а Ірына Карачова — бронзавы. Дык усе тры мэдалі атрымала зборная Савецкага Саюзу, што складалася з траіх наезьнікаў. Яны траіх і сталі на п'едэстале гонару.

Дзьве спартсмэнкі: Ірына Карачова й Алена Пятрушкова ўжо вызначаныя ў склад каманды на Алімпіядзе 1980 году. Ці ў ліку ўдзельнікаў будзе й Віктар Угрумаў, мне яшчэ не ўдалося выясьніць.

Застаецца пажадаць выдатнай наезьніцы Ірыне Карачовай, нашай зямлячцы посьпеху й заслужанае ўзнагароды.

Зінаіда Станкевіч

„СКАРЫНА І НАШ (ЗРУСЫФІКАВАНЫ) ЧАС"

Пятрусь Макаль свой верш „Кніга" (у газэце „Літаратура й Мастацтва" з 8-га лютага сёлета) канчае гэткімі радкамі пра сваё разуменьне ролі кнігі ў гісторыі народу:

Мы — словы такога пісьма,
Якое ў вякох не сатрэцца.
Ты — мост, па якім нездарма
Іду я з патомкам сустрэцца.

З патомкамі сустрэцца йдзе таксама й Вячаслаў Шалькевіч із сваёй невялікага фармату кніжыцай на 78 старонак пад загалоўкам „Скарына і наш час". Кніжыца выйшла ў серыі „Бібліятэчка газэты „Голас Радзімы" летась. У сёлетнім-жа трэйцім нумары „Голасу Радзімы" зьявілася й рэцэнзія на Шалькевічаў „папулярны нарыс", напісаная М. Курганом.

Вітаючы выхад Шалькевічавага папулярнага нарысу пра Скарыну, адзначма некаторыя ягоныя асаблівасьці, пра якія нічога не сказаў рэцэнзэнт у „Голасе Радзімы" ды пра якія ня скажа, бадай, ніхто з рэцэнзэнтаў у савецкім нутраным друку. Тымчасам-жа адзначыць гэтыя асаблівасьці вельмі важна, каб усьведаміць сабе сяньня, з чым і як некаторыя нашыя сучасьнікі йдуць на „сустрэчу з патомкамі".

Адзначыць перш-наперш трэба, што скарынавед Вячаслаў Шалькевіч, у вадрознасьць ад Францішка Скарыны, які карыстаўся роднаю моваю, пісаўшы свае кнігі, нарыс пра Скарыну пісаў ня ў роднай мове, а парасейску. У беларускую мову нарыс гэты перакладзены ці то самым аўтарам, ці кім-небудзь у рэдакцыі „Голасу Радзімы" (рэдактар Шалькевічавага нарысу Ўладзімер Бягун, ён-жа — супрацоўнік газэты, пра гэта нічога не сказаў). Пераклад, аднак, зроблены гэтак, што зь яго тырчаць (як вушы спад дабульчынага каптурыка ў таго ваўка, у казцы пра Чырвоны Каптурык) сьляды русыфікацыйнае палітыкі на Беларусі, масаванае апошнім часам ува ўсіх галінах культуры, і асабліва ў галіне навуковае творчасьці. Шалькевіч і ягоная кніжыца пра Скарыну — яшчэ адзін довад і сымптом „абязмоўліваньня беларускае інтэлігенцыі", пра што піша ананімны аўтар самвыдавецкага нарысу „Ліст да расейскага сябры", зь якім мы вас знаёмілі нядаўна. Беларускае мовы, як відаць, добра ўжо ня ведае ані сам Шалькевіч, ані перакладчык, ані рэдактар Уладзімер Бягун. Пабеларуску няма слова „божаскі", а ёсьць слова „боскі" (у рэдакцыі „Голасу Радзімы" хіба-ж павінен быў-бы быць „Тлумачальны слоўнік беларускай мовы"!). Пабеларуску ня кажацца „увесісты". „Русско-белорусский словарь" падае беларускае слова — „важкі". Шалькевіч у сваім нарысе спасылаецца на кніжку Сьцяпана Майхровіча пра Скарыну, на якой чорным па белым напісана, што выйшла яна ў менскім выдавецтве „Навука і тэхніка" (а не „Наука и техника", як пра гэта кажа Шалькевіч). Слова „Псалтыр" пабеларуску мужчынскага роду — гэты „Псалтыр", а ня гэтая „Псалтыр" — пра гэта Шалькевіч з Бягуном маглі-б даведацца зь „Беларуска-рускага слоўніка" АН БССР.

Калі ў Пецярбургу ў 1776 годзе выйшла кніжка Бакмэйстра пафранцуску "Essai sur la bibliothèque... de l'Academie des sciences de Saint Petersbourg," дык у беларускамоўным тэксьце пра гэта належалася-б сказаць, што выйшла кніга Бакмэйстра пад загалоўкам „Вопыт (ці лепш нат — спроба апісаньня) бібліятэкі Санктпецярбурскае Акадэміі Навукаў", а не, як гэта робіць Шалькевіч зь Бягуном: „Опыт о библиотеке Санкт-Петербургской Императорской Академии наук". Бакмэйстрава-ж кніжка выйшла пафранцуску, а не парасейску! Ёсьць цімала й іншых моўных кур'ёзаў у кніжцы Вячаслава Шалькевіча, што сьветчаць пра нацыянальнае „кастрацтва", пра якое піша аўтар „Ліста да расейскага сябры".

Пра тое, што кажа (і чаго ня кажа) Шалькевіч пра Францішка Скарыну, варта й трэба будзе пагутарыць, але гэта ўжо іншым разам. Тут-жа гутарка аб тым, як гэта зроблена — зь якой нявагай да роднае мовы, мовы вялікага Францішка Скарыны.

На самым пачатку Шалькевічавага нарысу ў эпіграфе зь вершу Сяргея Панізьніка ёсьць гэткія словы: „Як ніколі, мы шануем, цэнім створанае ў глыбі вякоў..."

Кніжыца Вячаслава Шалькевіча, адрэдагаваная Уладзімерам Бягуном і выдадзеная газэтай „Голас Радзімы", на вялікі жаль, не падмацоўвае таго, пра што кажа Сяргей Панізьнік.

Арсень Загорны

"БЕЛАРУС" — ЗАПРАЎДНЫ ГОЛАС ГРАМАДЗКАСЬЦІ. ДЫК І ГРАМАДЗКАСЬЦЬ ПАВІННА ДАЦЬ ЯМУ НАЛЕЖНАЕ ПАДТРЫМАНЬНЕ!

ШЛЮБ ЛЮСІ ВІНЦКАЙ

У суботу 26 студзеня сёлета ў прыгожай грэцкай катэдры Сьвятой Сафіі ў Лёс Анджэлесе (Каліфорнія) адбыўся ўрачысты шлюб Люсі, малодшай дачкі Спадарства Каці й Яраслава Вінцкіх, з Рэнды Майкалаш. Падчас шлюбу пяяў царкоўны хор. Прыняцьце адбылося ў залі „Эль Дорадо" ведамага музычнага цэнтру й слаўнага Павільёну Дароты Чандлер.

Люся была старшынём Аддзелу Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі й танцавала ў беларускай танцавальнай групе „Мяцеліца" пад кіраўніцтвам Сп-ні Каці Вінцкай. Бацькі Маладой ведамыя, як актыўныя ўдзельнікі беларускіх імпрэзаў. Дзеля гэтага Беларусы з асаблівай радасьцяй віншавалі маладую пару й іхных бацькоў з надзеяй, што Люся й далей будзе падзержываць беларускасьць.

Н.

ПАМЁР ПЯТРУСЬ БРОЎКА

(Заканчэньне з 4-ай бачыны)

най партыі й ейным правадыром, савецкай сыстэме й савецкай уладзе ў Беларусі гэткія-ж, як і вершы пра Сталіна, таксама няшчырыя, зроджаныя пад ціскам жорсткіх палітычных абставінаў і пад маральным ды навет фізычным тэрорам. Усе іх трэба разглядаць таксама, як „непатрэбныя прывескі" й „візы для друку" й, як гэткія, іх трэба з творчасьці беларускіх паэтаў сталінскіх часоў, у тым ліку й творчасьці Пятруся Броўкі, выкінуць.

Як мы ўжо сьцьвердзілі, Пятрусь Броўка на ўсім сваім творчым шляху зрабіў нямала благога й шкоднага, але нямала й добрага для беларускай літаратуры. Але з чыстым сумленьнем яму можна было-б дараваць усё благое за адно толькі гэнае аўтарытэтнае пацьверджаньне няшчырасьці беларускіх пісьменнікаў у іхных хвалаcьпевах для Сталіна.

Ёсьць у Пятруся Броўкі верш 1964 году „Родная песьня", напісаны колькі год пазьней пасьля ягонага дакладу ў 1962 годзе, але яшчэ пры тэй-жа палітычнай атмасфэры, што панавала ў гэным годзе. Уважаем за патрэбнае прывесьці верш гэты поўнасьцяй:

Жыць безь цябе абыякава, сумна і цесна.
О, як мяне ты ўзьняла, родная, любая песьня!

Ты навучыла любіць жытні кавалачак хлеба,
Зоры дарыла ты мне, ўноч адкрываючы неба.

Хто цябе змалку пазнаў, той ад хаціны ня зьверне.
Кожнае слова тваё — гэта, што ў коласе зерне.

Песьня стагодзьдзі жыве. Моцы яна набірала.
Слова, ўскрыляючы нас, быццам маланка шугала.

Слова вастрылі вятры, каб узьлятала высока,
Каб мы адзін аднаго чулі далёка-далёка...

Словы ад розных ішлі. Ад сумных яны і вясёлых.
З розных-жа кветак нясуць, мёд сабіраючы, пчолы.

Песьня, праводзіш ты нас ад нараджэньня да сьмерці.
Родная песьня мая! Ты мне мілейшая ў сьвеце.

Ведаю, прыйдзе той час — пад курганом заначую.
Ўсё-ж праз карэньні дубоў родную песьню пачую.

У вершы гэтым няма й заваду акцэнтаў партыйнае служобаьсці й нізкапаклоньніцтва „старэйшай сястры" — Расіі, якія нявечылі ранейшую Броўкаву творчасьць. Верш гэты становіць як-быццам зваротны пункт у ідэйнай эвалюцыі творчасьці Пятруся Броўкі ў кірунку штораз большага пераходу да тэмаў асабістых, інтымных, прыродаапісальных і наагул нэўтральных у дачыненьні да партыйнай палітыкі, а то й нацыянальна-патрыятычных, як у вершы „Родная песьня", ня зусім навет сугучных з гэнай партыйнай палітыкай. Гэтак вось законьчыў свой літаратурны шлях Пятрусь Броўка. Далейшыя высновы гэтага пакідаем нашым чытачом.

Станіслаў Станкевіч

СХОД ПАРАХВІІ БАПЦ У КЛІЎЛЕНЬДЗЕ

9 сакавіка сёлета адбыўся справаздачна-перавыбарны агульны сход у Царкоўную Раду БАПЦ у Кліўленьдзе. У прэзыдыюм сходу былі выбраныя сп. А. Лук'янчык за старшыню й сп. С. Карніловіч за сакратара.

Кароткую справаздачу зь дзейнасьці Царкоўнае Рады зрабіў ейны старшыня інж. К. Калоша. Ён зазначыў, што нутраная дзейнасьць Рады вялася добра, але рэпрэзэнтацыйная дзейнасьць навонкі вялася недастаткова. Ён падзякаваў дыякану Міхасю, хору, а таксама сяброўкам Беларускага Жаноцкага Згуртаваньня, якія выдатна памагалі прыладжаньні розных банкетаў, што прынесьлі значныя прыбыткі. Грашовую справаздачу зрабіў сп. В. Валюкевіч, а справаздачу Рэвізійнае Камісіі сп. Я. Карпейка й запрапанаваў абсалютоўрыюм з падзякай для ўступаючай Царкоўнай Рады.

У новую Царкоўную Раду былі выбраныя наступныя асобы: інж. К. Калоша — старшыня, сп. А. Стрэчань — заступнік старшыні, сп. В. Васілеўскі — сакратар, сп. В. Гарох-Гэй — скарбнік, Іна Літвінка, Г. Васілеўскі й Я. Ханенка — сябры Рады. За царкоўных старастаў былі выбраныя сп.сп. А. Пракаповіч і Я. Яраховіч, а ў Рэвізійную Камісію — сп.сп. Я. Карпейка, Л. Міхальчык і А. Яраховіч. Напрошку ўзьнікла справа беларускай школкі пры нашай царкве. Быў прыняты бюджэт Царкоўнай Рады на наступную кадэнцыю.

С. П.

„ДЭМАНСТРАЦЫЯ НЯПІСЬМЕННАСЬЦІ"

Пад гэткім загалоўкам газэта „Літаратура і Мастацтва" ў сваім 6-ым нумары за 8 лютага сёлета надрукавала зацемку літаратурнага крытыка Ўладзімера Юрэвіча. Наведаўшы выстаўку твораў беларускіх мастакоў у менскім Палацы мастацтваў, Уладзімер Юрэвіч у подпісах пад выстаўленымі абразамі знайшоў карыгодную „лыжку дзёгцю", як ён літаральна піша, у бочцы мёду, якой мелася быць сама выстаўка. Арганізатары гэтай выстаўкі зырка, як лепш ня трэба, задэманстравалі ня толькі сваю няпісьменнасьць, але й поўную абыякавасьць ды сьвядомую неахайнасьць, калі ня грэблівасьць, да беларускай мовы.

Гэтак у зацемцы Уладзімера Юрэвіча між іншым чытаем: „І зноў вымушаны ‚чырванець' ад сораму перад гледачамі, сярод якіх штодзень бывае не так ужо мала і моладых... Як можна выстаўляць на ўсеагульны агляд такое, напрыклад, напісаньне пабеларуску прозьвішчаў: Гарячеў, Кухареў, Мерзнякоў, Счастная, Кубарeў... Ці, нарэшце, недакладнасьць самых назваў твораў, калі выразна адлюстраваныя надыход вясны называецца „**Да вясны**" замест трапнага і ёмістага — „**Напрадвесьні**". Недакладна і не пабеларуску выглядае назва „**Вясной павеяла**", калі ёсьць ідыёма „**Подых вясны**", і г. д.

Юрэвічава зацемка канчаецца наступнымі словамі: „Сёньня мы маем не толькі падручнікі па беларускай мове, але і тры тамы тлумачальнага слоўніка, які зьяўляецца нарматыўным філялягічным даведнікам. Яны-ж і выдаюцца, каб часам зазіраць у іх, а не распісваць на сценах культурна-асветнай установы ў сваёй непісьменнасьці".

Усім добра ведама, што й гэныя савецкія „падручнікі па беларускай мове" і „тры тамы тлумачальнага слоўніка" асновaны на прынцыпах моўнае русыфікацыі, супраць якіх ня ў моцы выступіць чулы на русыфікацыйнае зло Уладзімер Юрэвіч. Вось супраць чаго павінны мы ў замежжы энэргічна й усякімі спосабамі змагацца й тым самым выдатна памагаць нашым суродзічам у паняволенай бацькаўшчыне!

Ст.

АДЫЙШЛІ НА ВЕЧНЫ СУПАЧЫНАК

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ ЯНКА ЛУКАШЭВІЧ

Нарадзіўся 7 студзеня 1911 году ў вёцы Краснаволя на Палесьсі. Памёр 6 сакавіка 1980 й пахаваны на Беларускім Магільніку ў Клўлеьндзе. Быў вельмі шчырым патрыётам свайго беларускага народу. Пры пахаваньнях хор з прысутнымі прапяялі яму „Сьпі пад курганам героя". Належаў да мясцовай парахвіі БАПЦ, мясцовага Аддзелу БАЗА, да сэктару Рады БНР, а таксама й да Беларускага Грамадзкага Цэнтру Полацак. Асіраціў жонку Марыну, сына Віктара із сыновай Оляй, сына Янку, братоў Паўла й Аляксея ізь сем'ямі, як і сясьцёр.

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ ТАДОРА ЯРАХОВІЧ

Нарадзілася 7 лютага 1909 году ў вёцы Краснаволя на Палесьсі, памерла 17 ліпеня 1979 году й пахаваная першая на беларускай сэкцыі магільніку Рывэрсайд у Клўлеьндзе. Была вельмі рэлігійнай і заўсёды наведвала Божыя Службы у нашай царкве. Належала да мясцовага Аддзелу БАЗА й да Беларускага Грамадзкага Цэнтру Полацак. Ейны зяць пратадыякан Міхась Страпко служыць у царкве Жыровіцкай Божай Маці ў Клўлеьндзе. Асіраціла дачку Наталью з мужам Міхасём, унукаў Валодзю й Віктара зь сем'ямі, а таксама сына да Сямёна зь сям'ёй, што ў Аўстраліі.

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ ГРЫПІНА ЯРАХОВІЧ

Нарадзілася ў чырвені 1894 году ў вёцы Волька Другая на Палесьсі. Памерла 6 лістапада 1979 году. Пахаваная на магільніку Рывэрсайд разам із сваім мужам Сымонам, які памёр яшчэ ў 1965 годзе. Належала да мясцовага Аддзелу БАЗА. Была вельмі рэлігійная, заўсёды наведвала Божыя Службы. Належала таксама да Беларускага Грамадзкага Цэнтру Полацак, дзе асабліва любіла праводзіць час. Сыны Янка й Астап ад ейнага імя перадалі на Полацак паўтары тысячы даляраў. Асіраціла дачку Эву із сям'ёй, сыноў Астапа, Янку, Колю й Міхася із сем'ямі.

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ КАСТУСЬ КІСЛЫ

Памёр 8 студзеня сёлета ў Беластоку, аб чым паведамляе ягоная дачка Галіна. Яна забрала яго ў Беласток пасьля таго, як сам Кастусь Кіслы дастаў цяжкага паралюшу. У Клўлеьндзе ён пражыў 20 гадоў, дзе быў дырыгентам царкоўнага й сьвецкага беларускага хору. Апрача царквы, належаў да мясцовага Аддзелу БАЗА й Беларускага Грамадзкага Цэнтру Полацак.

Пра ўсіх вышэй названых з жалем паведамляе

Аддзел БАЗА ў Клўлеьндзе

САВЕЦКА-КІТАЙСКАЯ ПАРАЛЕЛЬ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПЫТАНЬНЯ

Кітайская Народная Рэспубліка, як і Савецкі Саюз, дзяржава шматнацыянальная. Як і Савецкі Саюз (а да 1917 году царская Расія) Кітай у сваім гістарычным разьвіцці ўвабраў у сябе розныя народы й дасюль мае ня толькі нацыянальную праблему, але й поўныя паказальныя паралелі да нацыянальнае праблемы Савецкага Саюзу.

Сяньня ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы жыве 55 афіцыйна прызнаных нацыянальных меншыняў з агульным лікам 56 мілёнаў асобаў. Гэта становіць шэсьць працэнтаў ад усяго жыхарства Кітаю, якога налічваецца 960 мілёнаў.

Кітайская Народная Рэспубліка мяжуе з адзінаццацьма дзяржавамі, і большыня ейных нацыянальнасьцяў жыве на ўскраінных тэрыторыях. Праз усю даўгую гісторыю імпэрскага парадку Кітаю аж да 1911 году, а таксама наступнага рэспубліканскага парадку да 1949 году — у нацыянальным пытаньні панавала тэорыя зьліцця нацыянальнасьцяў з галоўным народам Ганьцамі. Ня-ганьцы ўважаліся за барбараў, ад якіх цывілізацыі Ганьцаў ішла пагроза, ад якіх цывілізацыю гэтую трэ было ахоўваць. Гэткіх паглядаў тцымаўся й кітайскі рэвалюцыянер-дэмакрат пачатку нашага стагодзьдзя Сун Ят-сэн, а пасьля яго таксама й Чан Кай-шы. Чан Кайшы пашыраў нат тэорыю пра вялікаганьскі народ, падтрымваную таксама правымі элемэнтамі чанкайшыцкае партыі Гаміндану. Не зважаючы на відавочныя навуковыя факты, тэорыя гэтая цьвердзіла, што пяць галоўных нацыянальнасьцяў Кітаю — Ганьцы, Тыбэтцы, Манголы, Манджурцы й Татары (пад якімі разумеюцца ўсе турскія музульмане) — паходзяць з тае самае расы ды розьняцца адна ад адных толькі, гэтак кажучы, штучнымі фактарамі мовы, рэлігіі ды рознага геаграфічнага размеркаваньня. Чан Кай-шы з пасьлядоўнікамі імкнуўся выкараніць гэтыя розьніцы ды стварыць адзін вялікаганьскі народ шляхам прымусовага зьліцьця. Вайна зь Японіяй, а пасьля грамадзянская вайна не далі яму нагоды ўжыцьцявіць ягоную вялікаганьскую тэорыю.

Калі ў 1949 годзе прыйшлі да ўлады камуністы, дык яны спрабавалі пераканаць нацыянальныя меншыні, што яны, камуністы, Ганьцы новага тыпу, носьбіты свабоды й роўнасьці для ўсіх нацыянальнасьцяў. Але пасьлядоўнае тэорыі нацыянальнага пытаньня камуністыя не распрацавалі. Злагоджаная крыху нацыянальная палітыка цэнтральнага ўраду камуністых падпала неўзабаве пад атаку скрайных элемэнтаў у кітайскай кампартыі. Пасьля славутага Вялікага Скоку Наперад у 1956-58 гадох настаў час, калі нацыянальныя адзнакі ня-ганьскіх народаў уважаліся за элемэнт адмоўны, які падлягае выкараненьню. Усялякія нацыянальныя асаблівасьці ня-Ганьцаў пачалі вытручваца. Новая хваля перасьледу нацыянальных меншыняў Кітаю прыйшла за часамі гэтак званае Культурнае Рэвалюцыі ў сярэдзіне 60-ых гадоў. Даходзіла да таго, што, прыкладам, народу Яо забаранялася ўжываць нацыянальную мову, насіць традыцыйныя даўгія валасы, вышываныя сарочкі й да гэтага падобнае. Людзі пратэставалі, уцякалі ў лясы, баранілся, як маглі. Нацыянальныя раёны ўздоўж дзяржаўных межаў, асабліва на тэрыторыях сумежных із Савецкім Саюзам, пачалі ўзмоцнена засяляцца галоўнай ганьскай нацыянальнасьцяй. Палітыка асыміляцыі мела на мэце забясьпечыць ляяльнасьць гэтых раёнаў цэнтральнаму пэкінскаму ўраду.

Апошнім часам, аднак, нацыянальная палітыка Пэкіну палагаднела.

Цяпер цэнтральны ўрад спрабуе пановаму здабыць ляяльнасьць нацыянальных меншыняў шляхам прызнаньня большае аўтаноміі, гарантыі культурных правоў, права ўжываць нацыянальную мову ў судаводзтве, бачыць яе на вулічных напісах і знакох. Разам з гэтым прадстаўніком розных нацыянальнасьцяў даецца большая роля ў органах самакіраўніцтва, у здабываньні вышэйшае асьветы.

Кітай, як выглядае, далучаецца да сучаснае эпохі, галоўная адзнака якое — рост нацыянальнае сьведамасьці й нацыянальнага самасьцьвярджэньня.

Аркадзь Будзіч

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ ЛЕАНІД ГАЛЯК

былы судзьдзя Менскае акругі, адзін з заснавальнікаў і першы рэдактар газэты „Беларус" у 1950-1951 годзе.

Нарадзіўся 31 кастрычніка 1910 г. у Вільні, памёр 3 кастрычніка 1980 г. у Стамфардзе, штат Канэтыкат, ЗША. Пахаваны на беларускіх магілках у Іст Брансьвіку, Нью Джэрзі.

Галоўная Ўправа Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня дзеліць сум ды выказвае шчырыя спачуваньні сям'і Нябожчыка.

ДАКЛАД ЯЗЭПА МАЛЕЦКАГА

У суботу 22 сакавіка сёлета Старшыня Фэдэральнай Рады Беларускіх Арганізацыяў у Аўстраліі Д-р Язэп Малецкі зрабіў у Беларускім Доме ў Мэльбурне даклад аб савецкай інтэрвэнцыі ў Афганістане. Дакладчык даў падрабязны агляд расейскіх імкненьняў да выхаду ў Індыйскі акіян яшчэ за царскіх часоў ды даўжэй спыніўся на расейска-камуністычнай экспансіі ў гэтым кірунку ўжо ў пасьляваенным пэрыядзе, асабліва ў 70-ых гадох цяперашняга стагодзьдзя.

Даклад быў вельмі цікавы, быў уважна праслуханы ды выклікаў доўгую й жывую дыскусыю.

Пасьля дакладу адбыўся сяброўскі вечар.

А. К-а

БЕЛАРУСЫ ФЛЯРЫДЫ

ЎШАНОЎВАЮЦЬ УКРАІНСКІХ ІНШАДУМЦАЎ

2 сакавіка сёлета ў Маямі адбылася ў залі Украінска-Амэрыканскага Клюбу сустрэча ўкраінскага грамадзтва з украінскай дысыдэнткай Надзеяй Сьвітлічнай. На зладжаным падчас сустрэчы маямскім аддзелам Саюзу Украінак у ейны гонар банкеце Надзея Сьвітлічная на заканчэньне сваёй прамовы натхненна прадэклямавала з сваім сабскім перакладзе верш беларускага паэты „Сосны". Ад імя Беларусаў Флярыды прывітаў Надзею Сьвітлічную Ўладзімер Брылеўскі й меў зь ёй пасьля банкету кароткую гутарку. Яна сказала, што гэты верш яна пераклала на ўкраінскую мову падчас свайго перасьледу-сьледзтва ворганамі КГБ на паняволенай бальшавікамі Ўкраіне.

8 сакавіка сёлета Ўладзімер Брылеўскі прысутнічаў на сустрэчы ўкраінскага грамадзтва зь ведамым украінскім дысыдэнтам Валентынам Марозам, якая адбылася ў залі Украінскага Культурнага Цэнтру ў Галівудзе. Валентын Мароз сказаў вельмі цікавую й зьмястоўную прамову-даклад пра нацыянальна-вызвольнае змаганьне Ўкраінцаў на паняволенай Украіне й пра свае ўражаньні й спасьцярогі з жыцьця й дзейнасьці ўкраінскай эміграцыі ў Вольным Сьвеце, у якой выказаў зычліва-крытычныя заўвагі што да гэтай дзейнасьці ды свае пажаданьні й прапановы.

13 сакавіка ў залі Украінскага Культурнага Цэнтру ў Галівудзе адбыўся банкет у гонар Валентына Мароза. Сп-ня Лёнгіна Брылеўская ад імя Беларускага Кангрэсавага Камітэту Амэрыкі сказала кароткую, але гарачую прывітальную прамову, прынятую прысутнымі бурнымі воплескамі, і ўручыла яму экзэмпляр 265-га нумару „Беларуса" за травень 1979 году з нагаваной на першай ягонай бачыне зацемкай-паведамленьнем пад загалоўкам „Валентын Мароз на волі!" й сьвежы 23-ці нумар „Беларускай Думкі". На заканчэньне банкету ўсе прысутныя прапялі быламу доўгагадоваму палітычнаму вязьню савецкіх турмаў і канцлягераў, герачнаму змагару супраць русыфікацыі й за нацыянальнае вызваленьне Ўкраіны „Многая літа!"

Прысутны

„ДОЎГАЖЫХАР" ЦІ?..

Калі чалавек пражыў доўгае жыцьцё (прыкладам, 70 і больш гадоў), дык у расейскай мове ён называецца „долгожитель". А як-жа назваць такога чалавека пабеларуску? Прызнаюся, што да гэтага часу я не спаткаў добрага беларускага адпаведніка гэтаму расейскаму тэрміну. Ды над такім адпаведнікам, мабыць, ня вельмі задумоўваліся й лінгвістыя зь Інстытуту мовы й літаратуры імя Якуба Коласа Акадэміі Навукаў БССР. Але знайшоўся чалавек, які, хоць толькі пры нагодзе, выказаўся на гэтую тэму. Чалавек гэты — Павал Сьцяцко (паводля бэсэсэраўскага правапісу — Сцяцко). Пра тое, што сказаў аб гэтым Павал Сьцяцко й што думаю я, і будзе гаворка.

У часапісе „Полымя", № 12, за 1979 год надрукаваны невялічкі артыкул П. Сьцяцка „Са скарбніцы матчынае мовы" — рэцэнзія на кнігу Рыгора Ясеева „Маці казала так.. З гаворак Бялыніцкага раёна", якую выпусьціла выдавецтва „Навука і тэхніка" ў 1978 годзе.

У гэтай рэцэнзіі на бачыне 249 П. Сьцяцко піша: „На старонках газэт для абазначэньня чалавека, які пражыў доўгае жыцьцё, выкарыстоўваецца нязграбнае, штучнае, нýдалае слова **доўгажыхар**. (Тут і далей падчыркнута П. Сьцяцком — А. Д.). Пачуўшы яго, адразу зьвяртаеш гэтае ўтварэньне са словазлучэньнем **доўгі (высокі) жыхар**. Ужо больш адпавядае сэнсу, які перадаецца ў рускай мове словам **долгожитель**, лексэма **даўгажылец** (ад спалучэньня слоў **доўга жыць, доўга жылі**) . . . А вось як скажуць пра гэтага чалавека ў бялыніцкіх гаворках: ,У нас таксама **няўміруха** жыве, сто пяць гадоў ёй' ".

Як бачым, Паўлу Сьцяцку (як і мне) не падабаецца ўжыванае газэтамі БССР слова „доўгажыхар", бо яно й узапраўды „нязграбнае, штучнае, нýдалае". Заміж яго аўтар рэцэнзіі (хоць, можа, і неафіцыйна) прапануе ўжываць або прыдуманую ім лексэму „даўгажылец", або слова бялыніцкіх гаворак „няўміруха".

Мне здаецца, што й запрапанаваная П. Сьцяцком лексэма „даўгажылец" — такая-ж нязграбная, штучная й нýдалая, як і „доўгажыхар". Калі „доўгажыхар" выклікае ў Паўла Сьцяцка вобраз доўгага (высокага) жыхара, дык ягоны „даўгажылец" выклікае ў мяне вобраз чалавека з доўгімі жыламі. Ня зусім удалым, мне здаецца, зьяўляецца й бялыніцкі дыялектызм „няўміруха". У маім уяўленьні ён асацыюецца із словамі жаргону блатных, як „маруха", „затруха" й г. д.

Я думаю, каб перадаць сэнс расейскага „долгожитель", найбольш адпаведнай і прыгажэйшай была-б лексэма „даўгалетак" (мужчынскага роду) і „даўгалетка" (жаноцкага роду), утвораная на падставе слова „даўгалецьце", якое чуваць прыгожа й даўно бытуе ў нашай мове. Не пярэчыла-б гэтая лексэма й законам нашае мовы, бо бытуюць-жа ў ёй даволі трапныя й прыгожыя словы „падлетак" і „недалетак". Дык чаму-ж ня можа быць і „даўгалетак"?

Антон Даніловіч

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД "БЕЛАРУСА"

За папярэдні пэрыяд (у сакавіку 1980) паступілі ў касу нашае газэты падпіска й наступныя ахвяры на Выдавецкі Фонд „Беларуса":

I. ЗША:

А. Заахвяравана на сьвяткаваньні 62-ых угодкаў Акту 25 Сакавіка ў Нью Ёрку 23 сакавіка 1980 г.:

1. Сп-ня В. і Ф. Бартуль	$ 100.00
2. П. Драздоўскі	30.00
3. В. Станкевіч	20.00
4. Сп-ня З. і Д-р В. Кіпель	20.00
5. а. Аляксандар Яноўскі	20.00
6. Паўлюк Рамана	20.00
7. М. Кунцэвіч	20.00
8. М. Рагуля	20.00
9. Сям'я П. Драздоўскага	20.00
10. Ул. Дутка	20.00
11. Сп-ня Л. Корчык	15.00
12. Р. В.	10.00
13. А. Непейн	10.00
14. Л. Норык	10.00
15. Я. Азарка	10.00
16. Б. Даніловіч	10.00
17. А. Субота	10.00
18. Сп-ня Ю. Андрусышына	10.00
19. Д-р Я. Запруднік	10.00
20. Сп-ня Я. Каханоўская	10.00
21. М. Тулейка	10.00
22. Б. Данілюк	10.00
23. Ю. Станкевіч	10.00
24. К. Верабей	10.00
25. Ю. Касьцюкевіч	10.00
26. А. Шукелойць	10.00
27. Сп-ня В. Кабушка	5.00
28. Л. Стагановіч	5.00
29. В. Машанскі	5.00
30. С. Гутырчык	5.00
31. А. Сільвановіч	5.00
32. А. Супрун	5.00
33. Сп-ня Г. Орса	5.00
34. Ю. Азарка	5.00
35. Э. Станішчык	5.00
36. Ул. Сьліўка	5.00
37. А. Андрыца	5.00
37. Ул. Курыла	5.00
39. Ананімна	5.00
40. М. Стагановіч	2.00
41. Сульжыцкі	2.00
Разам:	**$ 524.00**

Із згоды ахвярадаўцаў палавіна гэтае сумы ($257.00) перададзеная на часапіс „Беларуская Моладзь", якія й будуць у гэтым часапісе пакваітаваныя. Тут-жа квітуем адно суму $267.00.

Б. Прыслана беспасярэдне ў Рэдакцыю:

1. Сп-ня М. Дубоўская	$ 30.00
2. С. Антонік	20.90
3. Ф. Сак	20.00
4. Сп-ня К. Вініцкая	20.00
5. Ул. Брылеўскі (за клішу)	15.00
6. Стаўпецкі	10.00
7. П. Мельяновіч	10.00
8. Я. Цітко	10.00
9. Л. Ляўковіч	5.00
Разам:	**$ 165.90**

В. Заплачана прадстаўніку газэты „Беларус" у Нью Джэрзі сп. Браніславу Даніловічу:

1. Я. Азарка	$ 30.00
2. П. Кажура	20.00
3. М. Каранеўскі	20.00
4. В. Арцюшэнка	20.00
5. П. Кулеш	20.00
6. А. Непейн	15.00
7. К. Стрэш	12.00
8. І. Ш.	10.00
9. В. Харавец	10.00
10. Я. Кузьменка	10.00
11. А. Даніловіч	10.00
12. Н. М.	10.00
13. А. Занковіч	10.00
14. Сп-ня Т. Януш	10.00
15. Б. Букатка	10.00
16. В. Ш.	10.00
17. Ю. Стагановіч	10.00
18. К. Міpановіч	10.00
Разам:	**$ 247.00**

II. КАНАДА:

А. Заплачана прадстаўніку газэты „Беларус" у Канадзе сп. Антону Маркевічу:

1. В. Іваноўскі	$ 20.00
2. Сп-ня О. Грыцук	20.00
3. М. Пракопчык	15.00
4. Л. Карыба	15.00
5. В. Прыстаўка	10.00
6. Ю. Слаўко	6.00
8. Я. Алешка	3.00
Разам:	**$ 89.00**

Б. Прыслана беспасярэдне ў Рэдакцыю:

1. А. Хрэноўскі	$ 10.00

III. НЯМЕЧЧЫНА:

1. Праф. Б. Кіт	$ 60.00

IV. БЭЛЬГІЯ:

1. Айцец Аўген Смаршчок	$ 20.00

Усяго разам у сакавіку 1980 г.: $ 858.90

Усім тым, што прыслалі грошы, Рэдакцыйная Калегія „Беларуса" выказвае шчырае беларускае дзякуй!

Чытайце, выпісвайце, пашырайце газэту Беларусаў у Вольным Сьвеце „БЕЛАРУС"